

Nr 66.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förändring i avseende å löneställning och antal m. m. beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; given Stockholms slott den 6 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ola Jeppsson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Jeppsson anmäler vissa till Kungl. Maj:ts prövning föreliggande framställningar, avseende förändring i lönegradsplacement eller i det fastställda antalet av vissa ordinarie befattningar m. m. vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, samt anför därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 1 saml. 56 häft. (Nr 66.)

134 31 1

Postverket.

Uppflyttning av en sekreterarbefattning. I skrivelse den 10 oktober 1930 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning i fråga om uppflyttning i högre lönegrad av sekreterarbefattningen å styrelsens andra byrå.

Av de åtta sekreterarbefattningarna hos *generalpoststyrelsen* äro sex hänfödda till 26:e lönegraden, medan de två återstående äro placerade i 24:e lönegraden. Sistnämnda två befattningar äro tilldelade styrelsens första och andra byråer. *Generalpoststyrelsen* har nu föreslagit, att sekreterarbefattningen å andra byrån måtte höjas till 26:e lönegraden.

Beträffande den behandling, som tidigare ägnats frågan om placering i lönegrad av ifrågasvarande sekreterarbefattning, har styrelsen till en början erinrat om följande:

Redan i skrivelse den 22 oktober 1919 föreslog *generalpoststyrelsen* uppflyttning av bland annat sekreterartjänsten å styrelsens andra byrå från dåvarande 15:e, motsvarande nuvarande 24:e, till 17:e eller nuvarande 27:e lönegraden. Detta förslag blev ej då upptaget till prövning, enär det ansågs riktigast att avvakta resultatet av en i utsikt ställd mera vittomfattande utredning i ärendet. Genom remiss den 9 oktober 1924 anbefalldes Kungl. Maj:t *generalpoststyrelsen* att avgiva yttrande över ett av kommunikationsverkens lönenämnd framställt förslag om uppflyttning i högre lönegrad av vissa befattningar tillhörande dåvarande 15:e lönegraden. I sitt i anledning härav den 4 november 1924 avgivna utlåtande hade styrelsen föreslagit även sekreterartjänsten å andra byrån till uppflyttning i lönegrad, ehuru den ej av lönenämnden ifrågasatts till uppflyttning. Kungl. Maj:t fann sig emellertid icke böra gå utöver lönenämndens förslag i fråga om uppflyttning av tjänster vid postverket (proposition nr 2 till 1925 års riksdag).

I samband med den omorganisation av *generalpoststyrelsen*, som vidtogs från och med den 1 juli 1927, ifrågasatte emellertid styrelsen icke uppflyttning i lönegrad av sekreteraren å andra byrån. Anledningen härtill var den, att styrelsen ville avvakta verkningarna av omorganisationen, vilken i särskild hög grad berörde just andra byrån.

Styrelsen frambåller härefter, att arbetsfördelningen mellan styrelsens byråer och inom andra byrån efter omorganisationen numera stabiliserats samt att till följd av den alltjämt fortgående ökningen av göromålen å sistnämnda byrå arbetsbördan för dess sekreterare i avsevärd grad ökats.

I fråga om sekreterarens arbetsuppgifter m. m. har styrelsen anfört i huvudsak följande:

En stor del av de till andra byråns handläggning hörande ärenden, som äro av viktigare beskaffenhet och större omfattning — såsom *generalpoststyrelsens* kapitalökningsförslag och förslag i fråga om disposition av medel ur postverkets förnyelsefond, stämpelmedelsberäkningar, understöds- och andra ärenden, som skola underställas Kungl. Maj:ts prövning, samt allmänna kamerala frågor i övrigt av större vikt och betydelse — gå genom byråns kansli. För detta är sekreteraren föreståndare. Redan i denna sin egenskap har sekreteraren sig förelagda arbetsuppgifter av den beskaffenhet, att krav på särskilda kvalifikationer måste ställas på honom.

Förutom de egentliga kansligöromålen åvila sekreteraren ett stort antal uppgifter av självständig natur, bland annat,

att handhava och ansvara för garantiförbindelser rörande entreprenad-arbeten och leveranser för postverkets räkning,

att vårda och ansvara för brandförsäkringshandlingarna rörande sådana fastigheter, för vilkas uppförande postverket lämnat tjänstemän lån (s. k. bostadslån) av särskilt för ändamålet anvisat anslag, samt tillse, att nämnda handlingar städse bibehållas vid gällande kraft och att försäkringarna äro tagna till belopp, som kunna anses motsvara byggnadernas fulla värde,

att (tillsammans med chefen för fjärde byrån) vårda och ansvara för dels obligationer och andra värdehandlingar, tillhörande postverkets pensionsfond och understöds-kassor, dels ock säkerheter för utlämnade bostadslån åt post-tjänstemän,

att (tillsammans med förste intendenten) vårda och ansvara för postverkets reservförråd av frankotecken,

att övervaka redovisningen av medel, som inflyta genom försäljning av frimärken medelst automater i Stockholm,

att inventera postverkets huvudförråd av frankotecken m. m. samt huvud-förrådet av statsstämplor vid utgången av varje kalenderkvartal,

att (utan föredragning) meddela beslut i fråga om sättet för utbetalning av ålderdomsunderstöd, livräntor m. m.

Till allt detta kommer den betydande föredragningsskyldighet i styrelsen med ledamotsansvar, som är ålagd sekreteraren. Antalet mål, föredragna av andra byråns sekreterare, uppgingo

under år 1927 till 365

» » 1928 » 413

» » 1929 » 449.

Den sålunda framträdande ökningen i sekreterarens föredragningsskyldighet är icke beroende av nytillkomna ärendesgrupper utan får anses hava sin grund i den allmänna stegringen av poströrelsen, vilken stegring för-anleder en intensifiering av arbetet på alla områden av styrelsens verksamhet. Det är därför att vänta, att denna ökning kommer att fortfara. Till jämförelse må nämnas, att under år 1929 sekreteraren å första byråns personalavdelning haft att föredraga 175 och sekreteraren för utrikesärenden å tredje byrån 386 ärenden.

Sekreterarens å andra byrån föredragningsskyldighet omfattar ärenden angående:

ålderdomsunderstöd åt f. d. poststationsföreståndare, lantbrevbärare och lädbrevbärare samt gratifikationer åt f. d. poststationsföreståndare,

sjukvård (ersättning för sjukhus- och specialistvård, undergående av bad- eller massagebehandling på postverkets bekostnad, bekostande av kirurgiska lemmar, bandage m. m.),

ersättning för flyttningsskostnader,

tjänstgöringstraktamenten,

rese- och traktamentsersättningar i tvistiga fall,

avgifter för begagnande av amerikanska fack samt

postverkets telefonabonnemang.

En stor del av dessa ärenden är av ömtålig natur, och avgörandena kunna ofta få vittgående konsekvenser, särskilt i understöds-, sjukvårds- och trakta-mentsfrågor. Sekreterarens föredragning måste sålunda anses vara av lika ansvarsfull beskaffenhet som den övriga sekreterare å kansliavdelningarna åliggande föredragningen. Ett ytterligare belägg härför torde det förhållandet utgöra, att av de under år 1929 utav sekreteraren föredragna 449 ärendena ett ej ringa antal varit av den betydelse, att de icke ansetts böra föredragas i byråväg, d. v. s. inför generaldirektören i närvaro av endast chefen å byrån, utan i generalpoststyrelsen i plenum. Den sekreterarbefattning, varom här

är fråga, måste därför i avseende å föredragningsskyldighet anses fullt ut uppfylla de villkor, som av Kungl. Maj:t och riksdagen ansetts böra uppställas för befattningars hänförande till 26:e lönegraden.

Den nuvarande innehavaren av omhandlade sekreterartjänst är filosofie doktor samt har avlagt kansliexamen.

I ett den 30 oktober 1930 i ärendet avgivet utlåtande har *kommunikationsverkens lönenämnd* anfört följande:

Av framställningen framgår, att innehavaren av sekreterarbefattningen å generalpoststyrelsens andra byrå i sådan egenskap har att taga befattning med och bereda för postverket betydelsefulla ärenden av ekonomisk innebörd. Härutöver åvilar denne befattningshavare en hel del tjänsteuppgifter av mera självständig karaktär, varjämte han har sig ålagd en betydande föredragningsskyldighet hos styrelsen med ledamots ansvar. Vad särskilt omfattningen av denna föredragningsskyldighet angår, utvisa de av styrelsen anförda siffrorna över av honom föredragna ärenden, att densamma avsevärt ökats under den tid som förflutit efter 1927 års omorganisation.

Vad generalpoststyrelsen i förevarande ärende anfört synes nämnden sålunda giva vid handen, att ifrågavarande sekreterare numera torde med avseende å arbetsuppgifter och tjänsteansvar få anses jämställd med de sekreterare hos sagda styrelse, som redan för närvarande äro hänförda till 26:e lönegraden. Nämnden har därför ansett sig böra tillstyrka bifall till styrelsens förslag, att sekreterarbefattningen å dess andra byrå uppflyttas från 24:e till 26:e lönegraden.

Departements-
chefen.

Av generalpoststyrelsens utredning synes framgå, att arbetsuppgifterna för sekreteraren å styrelsens andra byrå såväl till art som omfattning kunna fullt jämföras med vad som åligger de sekreterare hos styrelsen, vilka redan äro placerade i 26:e lönegraden. Även enligt min mening är därför en uppflyttning av ifrågavarande sekreterarbefattning till sistnämnda lönegrad motiverad. Jag får sålunda tillstyrka, att befattningen från och med den 1 juli 1931 hänföres till 26:e lönegraden.

Åter-
besättande
av en byrå-
direktörs-
befattning
m. m.

I detta sammanhang torde jag få beröra frågan om återbesättande och definitiv placering av en ordinarie byrådirektörsbefattning samt i samband därmed indragandet av en sekreterartjänst hos generalpoststyrelsen.

Härvid vill jag till en början i korthet redogöra för frågans tidigare behandling i samband med 1927 års riksdags beslut rörande omorganisation av generalpoststyrelsen.

Enligt det av styrelsen den 18 oktober 1926 uppgjorda omorganisationsförslaget, vilket låg till grund för Kungl. Maj:ts till 1927 års riksdag avlåtna proposition (nr 208) i ämnet, skulle den å styrelsens andra byrå placerade byrådirektörsbefattningen — vars arbetsuppgifter, huvudsakligen ärenden angående räkenskapsväsendet m. m., komme att övertagas av fjärde byrån — överflyttas till första byrån, där innehavaren av befattningen skulle handlägga och föredraga trafikärendena. I sammanhang därmed skulle den dittills för dessa ärenden avsedda sekreterartjänsten i 26:e lönegraden indragas. Överflyttningen av byrådirektörsbefattningen till första byrån skulle emellertid icke äga rum omedelbart i samband med omorganisationens genom-

förande, utan så länge den dåvarande chefen för fjärde byrån kvarstode i tjänst skulle befattningen övergångsvis vara överflyttad till sistnämnda byrå och innehavaren därvid fortfarande förestå räkenskapsväsendet. Under tiden för övergångsanordningen — vilken skulle upphöra under år 1930, då nyssnämnde byråchef inträdde i pensionsåldern — skulle i stället för sekreterarbefattningen å första byråns trafikavdelning få uppehållas en tillfällig byrådirektörsbefattning.

Vid behandlingen av omorganisationsförslaget anförde föredragande departementschefen i nu förevarande fråga, bland annat, att en något bättre löneställning syntes böra beredas sekreteraren å trafikavdelningen. Då byrådirektörsbefattningen å andra byrån enligt förslaget övergångsvis intill år 1930 skulle disponeras å fjärde byrån och då den av generalpoststyrelsen förordade handläggningen av trafikärendena syntes tills vidare böra anordnas såsom ett försök, kunde därvid lämpligen förfaras så, att sekreteraren å trafikavdelningen förordnades att tills vidare i egenskap av byrådirektör handlägga trafikärendena, varvid sekreterarbefattningen icke skulle uppehållas. Därest riksdagen icke uttalade erinran mot den sålunda förordade anordningen, komme departementschefen att framdeles föreslå Kungl. Maj:t att fatta beslut i enlighet därmed.

I sin skrivelse i ämnet (nr 178) anförde riksdagen, bland annat, att riksdagen ansett sig kunna godtaga den föreslagna anordningen med byrådirektörsbefattningens överflyttande från generalpoststyrelsens andra till dess första byrå endast under förutsättning, att byrådirektören å första byrån, såsom ock i propositionen förutsatts, tillsattes allenast försöksvis på förordnande.

I enlighet med förslag av generalpoststyrelsen förordnade Kungl. Maj:t sedermera sekreteraren för trafikärenden å generalpoststyrelsens första byrå att tills vidare under en tid av högst tre år, räknat från och med den 1 juli 1927, i egenskap av byrådirektör handlägga sådana trafikärenden, som icke sammanhänge med personalärenden. Samtidigt föreskrevs, att den förordnades ordinarie tjänst under tiden icke skulle uppehållas.

I skrivelse den 15 april 1930 gjorde *generalpoststyrelsen* framställning om ett definitivt ordnande av organisationen för handläggningen av trafikärendena. Styrelsen erinrade därvid, att förenämnde byråchef å styrelsens fjärde byrå den 4 april 1930 beviljats avsked, varefter övergångsanordningen med en byrådirektörsbefattning för handläggning å denna byrå av ärenden angående räkenskapsväsen m. m. komme att upphöra, ävensom att sistnämnda befattning genom innehavarens utnämning till byråchef den 11 april 1930 blivit vakant. Styrelsen föreslog, att den ledigblivna byrådirektörsbefattningen måtte återbesättas och placeras å första byrån i och för föredragning av trafikärendena, i samband varmed en sekreterarbefattning i 26:e lönegraden borde indragas. Under framhållande att de skäl, som tidigare anförts till stöd för att inordna föredraganden av trafikärenden i byrådirektörsgrad, ägde giltighet, anförde styrelsen beträffande de arbetsuppgifter, som tillkomme denne tjänsteman, bland annat följande:

Till denne föredragandes arbetsområde höra ärenden angående postföring med järnväg, sjöledes och å landsväg samt ärenden angående poststationer. Ärendena angående järnvägsbefordringen avse ersättning till järnvägarna för postbefordringen, anskaffande av postvagnar, deras reparationer och underhåll, järnvägsbefordringens ordnande medelst postkupéer eller med andra befordringssätt, tidtabellernas uppgörande m. m. I fråga om postbefordringen sjöledes tillkommer det nämnde föredragande att handlägga bland annat ärenden angående ordnande av postbefordringen å de linjer, som stå i förbindelse med utlandet, såsom frågor om ersättning, om särskilda sjöpostexpeditioner m. m. Ärendena angående postföringen å landsväg utgöra en mycket betydande del av trafikavdelningens arbetsområde. Antalet landsvägspostlinjer uppgår för närvarande till närmare 3,700, av vilket antal omkring 3,000 utgöra lantbrevbäringslinjer. Då postbefordringen numera börjar att alltmer besörjas med motorfordon, medför detta i stor utsträckning en omläggning av det gamla linjenätet för postbefordringen å landsväg, vilket fört med sig nya betydande arbetsuppgifter. Till föredragandens arbetsområde hör jämväl handläggningen av ärendena angående den av postverket bedrivna diligenstrafiken. Antalet linjer, å vilka postverket uppehåller diligenstrafik med befordran av post och passagerare, uppgår till 25 stycken med en sammanlagd längd av 3,100 km. De ärenden, som beröra poststationerna, avse huvudsakligen inrättande, flyttning eller indragning av sådana postanstalter, frågor om poststationsföreståndarnas anställnings- och avlöningsvillkor m. m. Antalet poststationer uppgår för närvarande till omkring 3,500.

Vidare framhöll styrelsen, att anordningen med en byrådirektör såsom föredragande för trafikärendena nu varit prövad under längre tid och givit till resultat, att befattningen icke kunde utan allvarliga olägenheter undvaras. I detta sammanhang tillade styrelsen:

Av den tillförordnade byrådirektören handläggas och föredragas numera samtliga de trafikärenden, som icke sammanhånga med personalärenden. Atskilliga trafikärenden, vilka tidigare föredragits av chefen för första byrån, hava sålunda nu överflyttats till byrådirektören. Härigenom har vunnits en lättnad i byråchefens mycket stora arbetsbörda, och det har blivit honom möjligt att mer odelat ägna sig åt uppgiften såsom föredragande i personalärenden.

På grund av det omfattande och ansvarsfulla arbete, som åvilar föredraganden för trafikärendena och då i styrelsens år 1926 uppgjorda organisationsförslag, i vad angår trafikärendena, ingår en byrådirektörsbefattning för handläggning av dessa ärenden, finner styrelsen angeläget, att denne föredragande nu gives en definitiv placering i byrådirektörs grad. Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att vad organisationsförslaget innefattade beträffande trafikärendenas behandling blivit i huvudsak genomfört och att därigenom åstadkommits den förenkling av dessa ärendens behandling med därav följande personalbesparing, som därmed åsyftades. Sedan den hos styrelsen befintliga ordinarie byrådirektörsbefattningen nu blivit vakant, kan detta önskemål tillgodoses genom sistnämnda befattnings överflyttning till första byrån, varvid den sekreterarbefattning i 26:e lönegraden, vilken icke uppehållits efter tillkomsten av den tillförordnade byrådirektörsbefattningen, skulle indragas.

Styrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att den ledigblivna ordinarie byrådirektörsbefattningen hos styrelsen måtte över-

flyttas till första byrån samt att antalet sekreterarbefattningar i 26:e lönegraden måtte minskas med en.

I häröver den 13 maj 1930 avgivet utlåtande anförde *kommunikationsverkens lönenämnd*, att trafikärendenas vikt och omfattning numera finge anses motivera ett utbyte av den å trafikavdelningen placerade sekreterarbefattningen mot en byrådirektörstjänst. Lönenämnden hade därför icke ansett sig böra framställa någon erinran mot en sådan åtgärd. Enär 1927 års riksdag emellertid ansett sig kunna godtaga den då föreslagna anordningen med byrådirektörsbefattningens överflyttande från andra till första byrån endast under förutsättning att byrådirektören å första byrån tillsattes allenast försöksvis på förordnande, ansåge lönenämnden frågan om den ledigblivna byrådirektörsbefattningens bibehållande och definitiva placering å första byråns trafikavdelning icke böra avgöras utan riksdagens hörande. Lönenämnden förordade därför, att proposition i ämnet måtte avlåtas till riksdagen. Då detta med hänsyn till den långt framskridna riksdagstiden icke syntes kunna ske förrän till 1931 års riksdag, framlade lönenämnden förslag om att den vakanta byrådirektörsbefattningen till den 1 juli 1931 måtte tillsättas allenast på förordnande, med placering å första byråns trafikavdelning, samtidigt som den dittillsvarande tillfälliga byrådirektörstjänsten å nämnda avdelning borde indragas, varjämte sekreterartjänsten å avdelningen under tiden för förordnandet icke borde uppehållas.

Genom brev den 23 maj 1930 meddelade *Kungl. Maj:t* för tiden intill den 1 juli 1931 beslut i anslutning till vad lönenämnden föreslagit samt förklarat, att beslut i fråga om återbesättande med ordinarie innehavare av den ledigblivna byrådirektörsbefattningen framdeles komme att meddelas.

Det av generalpoststyrelsen år 1926 framlagda och av statsmakterna i Departements-
chefen. huvudsak godkända förslaget till omorganisation av styrelsen innebar i här förevarande hänseende, såsom tidigare omnämnts, att byrådirektörsbefattningen å andra byrån skulle — sedan vissa av då föreliggande förhållanden betingade övergångsanordningar icke längre erfordrades — överflyttas till första byrån i och för handläggning av trafikärendena samt att den dittillsvarande sekreterarbefattningen för dessa ärenden å sistnämnda byrå skulle indragas. Vid förslagets behandling ansågs emellertid lämpligt att, innan definitivt beslut i berörda hänseenden fattades, den tilltänkta anordningen för trafikärendenas beredning och avgörande under någon tid försöksvis prövades.

Anordningen med en tillfälligt förordnad byrådirektör såsom föredragande för trafikärendena å första byrån har nu varit prövad alltsedan den 1 juli 1927. Erfarenheterna under den gångna tiden synas hava visat, att en dylik befattning med hänsyn till det omfattande och betydelsefulla arbete, som åvilar föredraganden av dessa ärenden, icke kan utan allvarliga olägenheter för posttjänsten undvaras. På grund härav torde en definitiv placering av befattningen i fråga i byrådirektörsgrad nu böra äga rum. Se-

dan den å generalpoststyrelsens stat upptagna, under de senaste åren å fjärde byrån disponerade ordinarie byrådirektörsbefattningen nu blivit vakant, erfordras härför blott att sistnämnda befattning återbesättes med ordinarie innehavare och överflyttas till första byrån. Därest riksdagen härutinnan icke uttalar erinran, har jag för avsikt att tillstyrka Kungl. Maj:t att i sådant hänseende meddela beslut, att tillämpas från och med den 1 juli 1931. Samtidigt torde den sekreterarbefattning i 26:e lönegraden, som efter tillkomsten av den tillfälliga byrådirektörsbefattningen icke uppehållits, böra indragas.

Vid bifall till vad jag förut tillstyrkt beträffande sekreterarbefattningen å generalpoststyrelsens andra byrå skulle antalet sekreterartjänster i 26:e lönegraden vid postverket ökas med en. Å andra sidan skulle vid indragning av sekreterarbefattningen å första byrån antalet sekreterartjänster i nämnda lönegrad minskas med en. Antalet av dessa befattningar skulle alltså liksom nu komma att utgöra 6. Däremot skulle vid bifall till mitt förslag angående sekreterarbefattningen å andra byrån antalet sekreterartjänster i 24:e lönegraden minskas från 2 till 1.

Telegrafverket.

I skrivelse den 16 september 1930 har telegrafstyrelsen gjort framställning om indragning, nyinrättande och ändring i lönegradsplacering av vissa befattningar vid såväl styrelsen som lokalförvaltningarna.

Såsom min företrädare i ämbetet till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 7 februari 1930 (proposition nr 83) erinrat, har beträffande telegrafverket — i motsats till vad fallet är med de övriga kommunikationsverken — någon allmän granskning av personalorganisationen icke ägt rum i samband med det under de senare åren bedrivna besparingsarbetet. På sätt i nyssnämnda sammanhang jämväl omförmdes, har avsikten varit att sådan översyn skulle göras som led i det ekonomiseringsarbete, vilket jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1928 företagits inom olika grenar av statsförvaltningen. En dylik granskning har ännu icke kunnat ske. Erforderlig uppmärksamhet torde komma att ägnas hithörande förhållanden vid det fortsatta besparingsarbete, som med nya utgångspunkter nu bedrivs. Emellertid har jag, i likhet med vad som ansågs vara fallet med vissa vid 1930 års riksdag beslutade förändringar i telegrafverkets personalorganisation, funnit flertalet av de nu föreslagna ändringarna härutinnan, i vad de avse nya tjänster eller beredande av förbättrad löneställning för befintliga tjänster, vara väsentligen betingade av den starka utveckling, som verkets rörelse under den senaste tiden undergått. Med hänsyn härtill har jag ansett dessa ändringar icke lämpligen böra anstå. Jag upptager därför i ett sammanhang de nu föreliggande förslagen till behandling.

Indragning
av en
telegraf-
direktörs-
tjänst.

Till en början har telegrafstyrelsen upptagit frågan om utbytande av en telegrafdirektörstjänst (30:e lönegraden) mot en telegrafkommisariatstjänst av klass I A (26:e lönegraden).

Vid den av 1926 års riksdag genomförda omklassificeringen av telegrafverkets stationer förutsattes, att telegrafstationen i Sundsvall skulle efter den dåvarande telegrafdirektörens avgång nedflyttas till klass 1 A. I samband därmed bestämdes, att en av telegrafkommissariebefattningarna av klass 1 A skulle hållas obesatt, så länge nyssnämnde telegrafdirektör kvarstode i tjänst.

I sin förenämnda skrivelse har *telegrafstyrelsen* anmält, att innehavaren av telegrafdirektörsbefattningen i Sundsvall beviljats avsked med pension från och med den 1 november 1930, i anledning varav befattningen kunde indragas, medan däremot nyssnämnda hittills obesatta telegrafkommissarietjänst komme att tagas i anspråk.

I anledning av vad sålunda förekommit och i enlighet med vad år 1926 förutsattes, torde antalet telegrafdirektörsbefattningar nu böra minskas från 4 till 3.

Departements-
chefen.

Framställning har vidare gjorts om inrättande av två nya byråingenjörstjänster (26:e lönegraden), avsedda för den under styrelsens linjebyrå lydande provningsanstalten. Härom anför *telegrafstyrelsen*:

Två nya
byråingen-
jörstjänster.

Den inom styrelsens linjebyrå anordnade provningsanstalten har till uppgift att utföra granskning av inköpta materialier för att pröva att de hålla de i inköpskontrakten angivna fordringarna, att verkställa de tekniskt vetenskapliga undersökningarna vid införandet av nya materialier och konstruktioner samt att närmast följa den vetenskapliga utvecklingen å telefonväsendets område. Till utförande av dessa arbetsuppgifter finnas å anstalten en byrådirektör, som tillika är anstaltens föreståndare, och en byråingenjör, som har till huvudsaklig uppgift att ansvara för alla kemiska och metallurgiska undersökningar, vilka förekomma vid anstalten. Den övriga personalen utgöres av yngre ingenjörer, vilka efter viss utbildningstjänstgöring å anstalten efter hand beordras till tjänstgöring å distrikten. Det är nämligen för verket fördelaktigt med en cirkulation i syfte att låta ingenjörerna, innan de bliva ordinarie linjeingenjörer å distrikten, tjänstgöra å, bland andra avdelningar, jämväl provningsanstalten. Dylik cirkulationstjänstgöring har i stor omfattning ägt rum.

Tvenne grupper av provningsanstaltens ärenden, vilka närmare beskrivas i det följande, äro dock av sådan natur, att deras överflyttning från tid till annan i nya händer ej utan olägenhet kan äga rum.

Den ena gruppen utgöres av nyssnämnda ärenden rörande granskning av till telegrafverket levererade materialier, vilka i och med verkets allmänna utveckling ständigt ökats.

Först efter lång tids arbete med dylik granskning erhålles tillräckligt ingående kännedom om den mångfald olika effekter, som skola undersökas, och täta ombyten på platsen bliva givetvis till skada för det konsekventa handläggandet av till denna grupp hörande ärenden.

Den andra gruppen av ärenden, som numera fått en betydande omfattning, äro de, som avse det ömsesidiga förhållandet mellan starkströms- och svagströmsledning. Detta förhållande är betingat av telefonnätets ökade omfattning och i ännu högre grad av den enorma utveckling av ledningar för elektrisk kraftöverföring, som ägt rum under det sista årtiondet. Handläggningen av dessa ärenden innefattar undersökningar vid de olika anläggningarna jämte ett djupgående teoretiskt studium av de komplicerade problem, som uppstå vid ärendenas behandling. För att härvid nå bästa möj-

liga resultat erfordras speciell inriktning på ifrågavarande problem. I den mån starkströms- och svagströmsanläggningarna mer och mer utvecklas och kompliceras samt avstånden mellan de olika näten av utrymmesskäl alltmera minskas, måste allt större krav på duglighet och omdöme ställas på den befattningshavare, som har att lösa å detta område förekommande arbetsuppgifter.

Med den omfattning nämnda grupper av ärenden numera erhållit och med hänsyn till den ökning av anstaltens göromål i övrigt, som under senare år ägt rum, är det ej längre möjligt för anstaltens föreståndare att personligen utföra eller ens i detalj följa handläggningen av leveranskontrollärendena och ärendena rörande förhållandet mellan starkströms- och svagströmsledningarna. Dessa ärenden hava därför sedan en följd av år under föreståndarens överinseende handlagts av två befattningshavare i ingenjörsassistents grad.

Det är, såsom torde framgå av det redan anförda, av synnerlig vikt, att innehavarna av dessa båda befattningar besitta stor insikt och erfarenhet i de frågor, de ha att handlägga, samt att handläggningen sker med största möjliga säkerhet och konsekvens. Då nuvarande innehavarna av befattningarna besitta sådana kvalifikationer och då — såsom likaledes framgår av det anförda — det icke skulle vara till gagn för telegrafverket, om de för att vinna den befordran, till vilken de stå i tur, måste söka sig ut till befattningar å distrikten, böra de inom provningsanstalten beredas den tjänsteställning, som de skulle kunna erhålla vid distrikten och som svarar mot deras ansvarsfulla och kvalificerade arbete. Telegrafstyrelsen finner sig därför böra föreslå, att å provningsanstalten inrättas två nya byråingenjörstjänster.

I ett i ärendet den 16 december 1930 avgivet utlåtande har *kommunikationsverkens lönenämnd* i förevarande hänseende anført följande:

Även enligt nämndens mening är det av stor betydelse för telegrafverket, vilket för sin fortsatta utveckling har att söka bringa en mångfald tekniska problem till lösning, att äga tillgång till kompetenta, för hithörande arbeten utbildade och särskilt kvalificerade befattningshavare. Med hänsyn härtill och då det, enligt vad för nämnden blivit upplyst, icke i längden är möjligt att för de speciella och i mångt och mycket vetenskapligt betonade arbetsuppgifter, som åvila provningsanstalten, därstädes kvarhålla lämpliga och dugande arbetskrafter, utan att möjlighet till befordran kan dem beredas inom rimlig tid, finner sig nämnden icke böra framställa någon erinran mot telegrafstyrelsens ifrågavarande förslag.

Departements-
chefen.

Jag delar telegrafstyrelsens uppfattning, att det med hänsyn till den speciella naturen av de göromål, om vilka här är fråga, måste anses önskvärt att undvika alltför täta ombyten på de för dessa göromål avsedda befattningarna. På grund härav och med stöd av vad den förebragta utredningen i övrigt ådagalagt tillstyrker jag styrelsens förslag om inrättande för ifrågavarande ändamål av två nya byråingenjörstjänster.

Två nya
linjeingen-
jörstjänster.

Telegrafstyrelsen har härefter framlagt förslag om inrättande av två nya linjeingenjörstjänster (26:e lönegraden).

Den ena av dessa tjänster är avsedd att tagas i anspråk för föreståndaren för ett inom Norrköpings sektion avdelat underhållsområde, vilket område skulle ombildas till egen sektion. Om behovet av ifrågavarande befattning yttrar telegrafstyrelsen:

Anläggnings- och underhållsarbetena inom den sektion av III:e linjedistriktet, som utgöres av underhållsområdena Nässjö, Eksjö, Hultsfred, Gamleby, Mjölby, Mönsterås, Oskarshamn, Tranås, Vetlanda och Västervik, handhavas alltsedan den 1 oktober 1926 av en befattningshavare i ingenjörsassistents grad såsom föreståndare för sektionen och med placeringsort i Nässjö.

Arbetet å nu ifrågavarande sektion har under de senare åren blivit av alltmer omfattande och krävande natur. Till belysande härav må anföras, att inom sektionen för närvarande finnas sammanlagt 12,288 telefonapparater och 171 växelstationer. Stolplinjernas totala längd inom sektionen uppgår till 1,703 km. och uppbär sammanlagt 3,540 km. telegrafledningar, 7,288 km. riksledningar och 3,271 km. landsledningar. När rikskabeln Stockholm—Nässjö—Malmö år 1931 blir färdigbyggd, kommer ifrågavarande sektionsföreståndarbefattnings vikt och betydelse att i icke ringa mån stegas. Överdragsstationerna i Mjölby och Nässjö ligga nämligen inom sektionen och icke mindre än 119.1 km. av kabeln höra till densamma. Den pågående livliga utvecklingen av telefonnätet samt nedläggningen, antagligen redan år 1931, av en planerad rikskabel mellan Nässjö och Jönköping komma än ytterligare att öka de krav, som måste ställas på innehavaren av förevarande befattning.

Med hänsyn till de ansvarsfulla och kvalificerade arbetsuppgifter, som alltså numera åligga ifrågavarande sektionens föreståndare, har telegrafstyrelsen ansett nödvändigt, att — i likhet med vad förhållandet är beträffande övriga linjesektioner vid telegrafverket — såsom föreståndare för sektionen placeras en befattningshavare med linjeingenjörs tjänsteställning.

Beträffande behovet av den andra linjeingenjörstjänsten, vars innehavare skulle placeras såsom föreståndare för radioexpeditionen i Göteborg, anför telegrafstyrelsen:

Då uthyrningen av fartygsradiostationer i Sverige år 1919 lades i telegrafverkets händer, inrättades i Göteborg en under styrelsens radiobyrå lydande radioexpedition, vars arbetsuppgift är att ombesörja nyinstallering av fartygsstationer ävensom att utföra alla underhålls- och reparationsarbeten av stationer å fartyg, som anlöpa hamnar i västra Sverige m. m.

Föreståndaren för radioexpeditionen har att övervaka ifrågavarande arbetens utförande samt att för telegrafverkets räkning underhandla med vederbörande rederier, ett arbete, som kräver stora kvalifikationer hos vederbörande. Med hänsyn härtill blev föreståndaren för radioexpeditionen tilldelad linjeingenjörs tjänsteställning.

Nämnda linjeingenjör förflyttades emellertid år 1922 till radiobyran, där krav städse föreligger på tekniskt fullskolad personal.

Till föreståndare för radioexpeditionen överflyttades samtidigt en å radiobyrans fartygsavdelning tjänstgörande biträdande ingenjör, vilken sedermera befordrats till ingenjörsassistent. Denna tjänsteman var för befattningen särskilt lämplig, då han från sin föregående tjänstgöring blivit fullt insatt i de arbeten, som väntade honom på den nya placeringsorten. Som han emellertid då var relativt ung och endast under kortare tid varit i telegrafverkets tjänst, ansåg sig styrelsen kunna med hans vidare befordran låta anstå någon tid.

Antalet uthyrda fartygsradiostationer har med åren väsentligen ökats; vid slutet av år 1919 var detsamma 72 och är för närvarande 320. Underhålls- och reparationsarbetet har därigenom tilltagit avsevärt, speciellt med hänsyn till den omfattande modernisering av de äldre stationerna, som utvecklingen nödvändiggjort. Dessa omständigheter hava skärpt kravet på en återgång

till den tidigare anordningen med en linjeingenjör såsom föreståndare för radioexpeditionen, och då den nuvarande föreståndaren under den gångna tiden skött sin befattning på ett synnerligen förtjänstfullt sätt, anser styrelsen det även rättvist, att han nu beredes tillfälle att erhålla linjeingenjörs tjänsteställning.

Telegrafstyrelsen har i detta sammanhang — såsom också tidigare vid olika tillfällen skett — framhållit, att arbetskraft med den teoretiska utbildning och den praktiska erfarenhet, som aspiranterna, till ifrågakvarande tjänster liksom till de förut avhandlade byråingenjörstjänsterna vunnit, vore mycket eftersökt av den enskilda telefon- och radioindustrien, vilken kunde bjuda bättre löneförmåner än vad telegrafverket vore i stånd till.

I sitt förenämnda utlåtande har *lönenämnden* beträffande den förstnämnda av förevarande tjänster yttrat, att nämnden i betraktande av vad telegrafstyrelsen anfört rörande telegraf- och telefontätets omfattning inom ifrågakvarande område ansett denna nya befattning vara väl motiverad. Beträffande den linjeingenjörsbefattning, vars innehavare skulle placeras såsom föreståndare för radioexpeditionen i Göteborg, har lönenämnden med hänsyn till att en befattningshavare i linjeingenjörs grad tidigare varit tilldelad nämnda radioexpedition och att, sedan omförmälda befattningshavare förflyttats därifrån, arbetet därstädes alltjämt ökats, funnit goda skäl föreligga, att jämväl denna föreståndare erhåller linjeingenjörs tjänsteställning.

Departements-
chefen.

Även jag har funnit den av telegrafstyrelsen på denna punkt förebragta utredningen innefatta goda skäl för bifall till styrelsens förslag, vilket jag alltså vill biträda.

Två nya
sekreterar-
tjänster.

Telegrafstyrelsen har vidare hemställt om inrättande av två nya sekreterartjänster inom styrelsen.

Den ena av dessa tjänster avses för linjebyrån. Beträffande denna befattning innehåller styrelsens framställning följande:

Å linjebyrån inrättades den 1 januari 1918 en byråtjänstemannabefattning av andra lönegraden å ordinarie stat. Innehavaren av denna tjänst hade att i huvudsak handhåva arkivgöromål samt att föra å byrån förekommande liggare och förteckningar, som krävdes för arbetet på byrån.

Vid ikraftträdandet från och med den 1 juli 1920 av nu gällande avlöningsreglemente bibehölls befattningen utan ändring i tjänsteställning men namnändrades till aktuarie.

Den kraftiga utveckling, som under det sista decenniet oavbrutet pågått inom telegrafverket, har nödvändiggjort en förändrad arbetsfördelning å byrån. Sålunda har bland annat innehavaren av nämnda aktuarietjänst under de senare åren anförtratts göromål av mera självständig och krävande natur, under det att hans tidigare åligganden överflyttats på andra befattningshavare.

På grund av den avsevärda arbetsmängden på byrån är denna uppdelad på följande större avdelningar, nämligen förvaltnings- och byggnadsavdelningen, konstruktionsavdelningen, stationsavdelningen och provningsanstalten samt ett byggnadskontor för rikskabelarbetena. Å sistnämnda fyra avdelningar och kontor finnes icke någon tjänsteman i sekreterar- eller notariegrad utan huvudsakligen rent teknisk personal, vilken specialiserat sig på

verkets olika tekniska grenar. Till förvaltnings- och byggnadsavdelningen, där aktuarietjänsten är placerad, ingå för behandling i sista hand alla ärenden från de övriga avdelningarna, vilka kräva beslut av styrelsen.

Arbetsbördan å förvaltnings- och byggnadsavdelningen, den centrala delen av byrån, har givetvis tillväxt i samma mån som verket utvecklats, vilket haft till följd att byråchefen icke själv kan bereda förekommande ärenden i samma omfattning, som tidigare skett. En avlastning har måst äga rum, därvid åt innehavaren av aktuarietjänsten uppdragits att mera självständigt avgöra flertalet hyresfrågor och avtal angående takfästen, fördelningsskåp m. m. ävensom att för slutlig behandling bereda ett flertal ärenden, som tidigare påvilat byråchefen personligen. Detta har kunnat ske så mycket hellre, som aktuarien under en lång följd av år förskaffat sig en ingående kännedom om verket och dess olika avdelningars funktioner.

Sekreterargöromålen på byrån, vilka på grund av telegrafverkets förbörda allmänna utveckling blivit allt mera omfattande, hava sedan flera år tillbaka måst uppdelas på tvenne tjänstemän, av vilka den ene, den nuvarande sekreteraren på byrån, huvudsakligen handlägger juridiska och personalärenden, under det att den andre, aktuarien, handlägger ärenden rörande nybyggnad och underhåll av telefonanläggningar, fastighetsärenden samt hyresfrågor. Aktuarien har således på sin lott ett stort arbetsområde.

Vad särskilt nybyggnads- och underhållsfrågorna beträffar, kräves för deras handläggning en ingående kännedom om distriktens organisation och arbetsförhållanden. Ifråga om fastighetsärendenas omfattning vill styrelsen hänvisa till, att värdet utav de telegrafverkets fastigheter, som sortera under byrån, den 1 januari 1930 uppgick till 33,109,706 kronor, vartill komma pensionsfondens fastigheter, vilka förvaltas av styrelsen, med ett värde av 6,811,364 kronor vid samma tidpunkt. Vad slutligen hyresfrågorna beträffar, äro dessa stadda i ständig ökning och kräva av dess handhavare en grundlig och omfattande kännedom om hyresförhållandena i allmänhet. Till belysande av omfattningen av sistnämnda ärenden må anföras, att antalet lokaler, som för närvarande förhyras av telegrafverket, uppgår till omkring 1,200 och de av verket uthyrda till omkring 1,000.

Med hänsyn till de synnerligen omfattande och viktiga arbetsuppgifter, som åligga innehavaren av berörda aktuarietjänst, har styrelsen ansett det rättvist och skäligt, att hans tjänsteställning höjes från aktuarie till sekreterare i 24:e lönegraden.

Den andra av de ifrågasatta sekreterarbefattningarna skulle disponeras av trafikbyrån. Rörande behovet av denna tjänst anför telegrafstyrelsen:

Å trafikbyrån handläggas de egentliga trafikärendena närmast under byråchefen av en sekreterare i 24:e lönegraden.

Med den fortgående utvecklingen å så gott som alla områden av verkets rörelse och de därav följande kraven å ökad specialisering inom de skilda grenarna av verksamheten har det visat sig olämpligt att hava hela komplexet av trafiktekniska frågor på detta stadium koncentrerade på en hand. Undan för undan hava därför måst från trafiksekreteraren bortflyttas grupper av ärenden, och på detta sätt hava de med tjänsten förenade göromålen kommit att uppdelas å två befattningar, båda ungefärligen likvärdiga och båda tagande i anspråk sina innehavares hela tid och arbetskraft. Uppdelningen har skett efter sådana linjer, att å den nuvarande sekreterarbefattningen bibehållits alla ärenden, som röra telefontrafiken och åtgärder för dennas tillgodoseende,

medan å den nya befattningen, å vilken för närvarande en förste kontrollör är placerad, koncentrerats dels alla ärenden angående abonnemangsrörelsen och dels ärenden, som röra den in- och utländska telegraftrafiken. Beträffande den förra av dessa sistnämnda ärendesgrupper må till belysande av rörelsens omfattning allenast erinras, att i telegrafverkets nät numera äro inkopplade väsentligt över en halv miljon abonnerade apparater samt att den från telefonabonnemangsrörelsen härrörande inkomsten numera överstiger femtio miljoner kronor per år. Å telegrafens område pågår sedan några år tillbaka ett djupgående omdaningsarbete, gående ut på att genom införande i största möjliga omfattning av snabbare och mera arbetsbesparande maskintelegrafsystem samt ändrad dirigeringsordning höja personalens arbeteffekt och därigenom ernå ett mera tillfredsställande ekonomiskt resultat av denna rörelse.

Då båda de befattningar, på vilka trafikärendena sålunda uppdelats, äro av den art, att sekreterares tjänsteställning är för dem väl motiverad, hemställer styrelsen, att i utbyte mot en förste kontrollörstjänst å styrelsens trafikbyrå måtte inrättas en sekreterartjänst i 24:e lönegraden.

Lönenämnden har i förevarande avseenden yttrat, att nämnden i betraktande av vad styrelsen till motivering för sitt förslag anfört icke funnit anledning till erinran mot förslaget.

Departements-
chefen.

Om jag också måst ställa mig något tveksam i fråga om lämpligheten av att utan en särskild omprövning av verkets organisation nu företaga den uppflyttning i lönehänseende av här avsedda administrativa befattningar, som telegrafstyrelsens förslag åsyftar, har det dock syns mig icke kunna bestridas, att en förbättrad löneställning för befattningarna i fråga kan anses motiverad av de vidgade och mera ansvarsfulla uppgifter, som till följd av den kraftiga utvecklingen av telegrafverkets rörelse måst påläggas dem. På grund härav och då det av allt att döma torde vara att förvänta, att denna utveckling ytterligare skall komma att fortgå, har jag funnit mig kunna biträda styrelsens förslag.

En ny över-
kontrollörs-
befattning.

Telegrafstyrelsen har vidare gjort framställning om tillskapande av en ny överkontrollörstjänst (24:e lönegraden). Om behovet av denna tjänst, som avses för Stockholms telefonstations landsavdelning, anför styrelsen:

Stockholms telefonstation är organiserad å fyra särskilda avdelningar, nämligen riksavdelningen, landsavdelningen, lokalavdelningen och rikstelefonbyrån. Riksavdelningen förestås av en överkontrollör (24:e lönegraden) samt landsavdelningen och rikstelefonbyrån av vardera en förste kontrollör (22:a lönegraden). Lokalavdelningen består av tre sektioner, envar omfattande ett antal lokalstationer och underställd en förste kontrollör.

Landsavdelningen utgör ett från övriga trafik- och förvaltningsgrenar vid stationen avgränsat område. Till denna avdelning höra förutom den i Stockholm belägna landsstationen samtliga de inom Stockholms redovisningsområde belägna växelstationerna, vilkas antal utgör 194. Emedan telefondirektören i Stockholm samtidigt fungerar såsom trafikdirektör i fjärde distriktet, handläggas därjämte å landsavdelningen de ärenden, som röra trafiken vid den inom detta distrikt belägna centralstationen i Djursholm.

Stockholms växelstationer hade vid slutet av år 1929 tillhopa 28,213 abonnenter och Djursholms station 1,124. Totala antalet abonnenter vid de

stationer, som sortera under Stockholms telefonstations landsavdelning, uppgick sålunda till 29,337. Inkomsterna av telefonabonnemangen vid samma stationer utgjorde år 1929 2,928,016 kronor.

Den vid Stockholms landsstation tjänstgörande övervaknings- och expeditionspersonalen utgöres av 12 vaktföreståndare och 195 telefonister. Vid växelstationerna äro anställda telefonister, kontraktsanställda växelstationsföreståndare och telefonbiträden till ett antal av inalles 729 personer.

Å Stockholms landsstation betjänas för närvarande icke mindre än 2,357 mellanortsledningar, och antalet å dessa ledningar expedierade samtal utgjorde 48,662,396 under år 1929.

Såsom chef närmast under telefondirektören för landsavdelningen med dess till över 900 personer uppgående personal tjänstgör såsom nyss nämnts en förste kontrollör. Med hänsyn till det ansvarsfulla och omfattande arbete, som åligger nämnde befattningshavare, finner styrelsen det angeläget, att tjänsten ifråga höjes till 24:e lönegraden med benämningen överkontrollör.

Lönenämnden yttrar på denna punkt följande:

På telegrafstyrelsens av lönenämnden på sin tid tillstyrkta förslag uppflyttades efter beslut av 1929 års riksdag den såsom föreståndare å riksavdelningen av Stockholms telefonstation tjänstgörande förste kontrollören från 22:a till 24:e lönegraden och erhöll samtidigt överkontrollörs tjänstegrad.

För närmare bedömande av ifrågavarande löneärende avlade nämnden hösten 1928 besök å Stockholms telefonstation och hade därvid tillfälle att genomgå jämväl stationens landsavdelning. På grund av vad nämnden därvid inhämtade rörande förste kontrollörens å sistnämnda avdelning arbetsuppgifter och då vissa av nämnden införskaffade statistiska uppgifter för innevarande år beträffande denna avdelning utvisa, att densamma alltjämt är stadd under rask utveckling, finner nämnden rättvist, att föreståndarna för ifrågavarande båda avdelningar jämställas i lönehänseende och att sålunda jämväl förste kontrollörsbefattningen å landsavdelningen förändras till en överkontrollörstjänst. Nämnden får alltså tillstyrka den föreslagna åtgärden.

I likhet med lönenämnden och på de skäl, som av nämnden andragits, tillstyrker jag telegrafstyrelsens förevarande förslag.

Departements-
chefen.

Ytterligare gör telegrafstyrelsen hemställan om inrättande av en ny telegrafkommissariatjänst av klass I B (24:e lönegraden). Härom anför styrelsen:

En ny
telegraf-
kommissarie-
tjänst
av klass I B.

Under de senaste åren hava i besparingssyfte indragits ett tiotal telegraf- och centraltelefonstationer, vilka med hänsyn till nätens utbyggnad och de ändrade förhållanden, som inträtt genom trafikens omläggning, befunnits icke längre vara behöfliga såsom självständiga förvaltningscentra. Antalet självständiga redovisningsområden har härigenom nedbragts till att för närvarande utgöra 135. De indragna stationernas områden hava i regel odelat införlivats med närgränsande större redovisningsområden. Härigenom hava i vissa fall dessa sistnämnda områden så utökats, att en höjning i grad av föreståndartjänsterna måste anses påkallad. Så är särskilt förhållandet beträffande telegrafkommissariatjänsterna i Umeå och Sollefteå. Dessa stationers områden, till vilka nyligen lagts Holmsunds respektive Ramsele förutvarande redovisningsområden, hava genom dessa tillskott nått en storlek och betyd-

het, som gör en uppflyttning i klass av föreståndartjänsterna väl motiverad. Med tillämpning av de principer, som legat till grund för 1926 års klassificering av telegrafstationerna, och med användande av de senaste tillgängliga siffrorna hava uträknats poängtalerna för de ifrågakvarande stationerna. De därvid erhållna poängtalerna äro för Umeå 362 och för Sollefteå 311. Vid nu gällande klassificering hava stationer med ett poängtal mellan 340 och 425 hänförs till klass 1 B och stationer med ett poängtal mellan 272 och 339 till klass 2. Umeå och Sollefteå stationers nuvarande lägen på poängskalan motivera sålunda väl deras placering i klass 1 B respektive klass 2.

Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att från och med den 1 juli 1931 Umeå station höjes från klass 2 till klass 1 B samt Sollefteå station från klass 3 till klass 2.

Häröver har *lönenämnden* yttrat bland annat följande:

Enligt de av telegrafstyrelsen angivna, av styrelsen beräknade poängtalerna för telegrafstationerna i Umeå och Sollefteå skulle dessa stationer numera, efter det att vissa förutvarande självständiga redovisningsområden införlivats med dessa stationers förvaltningsområden, hava uppnått den storlek, att därav väl motiveras en uppflyttning av dem till högre klass, den förra från klass 2 till klass 1 B och den senare från klass 3 till klass 2. Då detta styrelsens förslag är en direkt följd av förut i besparingssyfte vidtagna indragningar av mindre stationer, har nämnden intet att erinra mot den föreslagna förändrade placeringen i klass av förenämnda tvenne stationer, vilken förändring skulle föranleda nyinrättande av en telegrafkommissariebefattning av klass 1 B.

Departements-
chefen.

Höjning i klass av en station bör i regel icke vidtagas annat än i samband med en allmän omklassificering, då åtgärden kan grundas på jämförelse mellan samtliga stationer. Vid sitt beslut angående ändrad klassificering av trafikanstalterna vid bland annat telegrafverket förutsatte emellertid 1926 års riksdag (skrivelse nr 213), att efter genomförandet av då föreliggande klassificeringsförslag en omflyttning i klass av en eller annan anstalt kunde bli av behovet påkallad samt att Kungl. Maj:t, där så enligt gällande bestämmelser skulle ske, för riksdagen framlade förslag i berörda hänseende. I här förevarande fall föreligger, såsom lönenämnden framhållit, den särskilda omständigheten, att utökningen av stationernas förvaltningsområden och därmed stegringen i deras poängtal är en direkt följd av i besparingssyfte vidtagna indragningar av mindre förvaltningsområden. Med hänsyn härtill har jag i likhet med lönenämnden ansett mig böra tillstyrka bifall till telegrafstyrelsens förslag. För genomförande av detta förslag erfordras inrättande av en ny telegrafkommissariebefattning av klass 1 B; däremot skulle antalet dylika befattningar av klass 2 bli oförändrat.

Inrättande
av en ny
befattnings-
grupp.

I sin förevarande skrivelse har *telegrafstyrelsen* slutligen gjort framställning om inrättande vid telegrafverket av en ny befattningsgrupp, benämnd förste ritare, med placering i 17:e lönegraden. Beträffande skälen för detta förslag hänvisar jag till handlingarna i ärendet.

Lönenämnden har i denna fråga anfört i huvudsak, att nämnden icke funnit sig övertygad om att något trängande behov föreläge att för telegrafverkets vidkommande inrätta denna befattningsgrupp. På grund härav och då in-

förande av nya tjänstekategorier vid vederbörande verk enligt nämndens mening såvitt möjligt borde ske endast i samband med en mera allmän revision av den till avlöningsreglementet hörande tjänsteförteckningen, har nämnden ansett ifrågavarande förslag icke för närvarande böra föranleda någon åtgärd.

Avvikande mening har anförts av en ledamot, som ansett, att nämnden bort tillstyrka bifall till telegrafstyrelsens förslag.

Även enligt min mening synas tillräckliga skäl icke föreligga att nu inrätta ifrågavarande befattningsgrupp. Jag anser mig följaktligen icke kunna tillstyrka telegrafstyrelsens förslag på förevarande punkt.

Departements-
chefen.

Vid bifall till vad jag här förordat i fråga om tjänster vid telegrafverket skulle ökning av antalet ske beträffande följande befattningar, nämligen av antalet byråingenjörsbefattningar från 3 till 5, av antalet linjeingenjörsbefattningar från 21 till 23, av antalet sekreterarbefattningar i 24:e lönegraden från 6 till 8, av antalet överkontrollörsbefattningar från 2 till 3 samt av antalet telegrafkommisariebefattningar av klass 1 B från 20 till 21. Å andra sidan skulle minskning ske av antalet telegrafdirektörsbefattningar från 4 till 3, av antalet förste kontrollörsbefattningar från 21 till 19 och av antalet aktuariefattningar från 3 till 2.

Statens järnvägar.

I skrivelse den 12 november 1930 har järnvägsstyrelsen gjort framställning om vissa ändringar beträffande tjänster inom styrelsen.

Styrelsen har först upptagit fråga om inrättande av två nya aktuariefattningar å ekonomibyrån.

Härutinnan torde jag till en början få, i anslutning till en i järnvägsstyrelsens nyssnämnda skrivelse lämnad redogörelse, erinra om den behandling, som i samband med år 1928 beslutade ändringar i statsbaneförvaltningens organisation m. m. ägnades frågan om ekonomibyråns organisation och personaluppsättning.

Den utredning beträffande statens järnvägars inre organisation, som järnvägsstyrelsen i skrivelse den 7 maj 1926 framlade och som i huvudsak lades till grund för statsmakternas beslut år 1928, innebar i avseende å den för styrelsen gällande byråindelningen bland annat, att dåvarande administrativa byrån och kameralbyrån skulle indragas och ersättas med dels en byrå för handläggning av allmänna administrativa och personalärenden, kanslibyrån, dels ock en byrå för handläggning av allmänna ekonomiska ärenden m. m., ekonomibyrån. Till sistnämnda byrå skulle förläggas *dels* ärenden, avseende bokförings- och kassaväsen samt fondförvaltning, vilka dittills åvilat kameralbyrån, *dels* ärenden rörande uppgörande av kostnadsstater och frågor rörande nya järnvägar och andra trafikföretag, vilka dittills åvilat administrativa byrån, *dels* ärenden rörande taxeväsendet i sådana fall, där viktiga ekonomiska intressen därav berördes, *dels ock* slutligen utförandet även i fort-

Två nya
aktuarie-
tjänster å
ekonomi-
byrån.

sättningen av de ekonomiska utredningar av olika slag, vilka dittills ankommit på administrativa byråns avdelning för ekonomiska utredningar. Den föreslagna omorganisationen innebar i nu berörda del, att ekonomibyran skulle bliva en fortsättning på en tidigare under administrativa byran hörande avdelning för ekonomiska utredningar men med tillägg av flera nya synnerligen viktiga arbetsuppgifter.

I fråga om den manliga personaluppsättningen på ekonomibyran föreslog järnvägsstyrelsen, att dit skulle hänföras de å dåvarande avdelningen för ekonomiska utredningar befintliga tjänsterna. Den å avdelningen tjänstgörande byrådirektören skulle som dittills handhava kalkylationsgöromål och i allmänhet de specialutredningar i ekonomiska spörsmål, som påkallades. Förste aktuarien skulle under den ändrade benämningen sekreterare bliva byråchefens närmaste man, och aktuarietjänsten föreslogs överförd i oförändrat skick. Någon förstärkning av arbetskrafterna till mötande av de viktiga grupper av ärenden, som tänktes tillagda byran, avsågs däremot icke utöver den byråchefstjänst, som skulle tillkomma byran i dess nya organisationsform.

Vid anmälan av järnvägsstyrelsens förslag (proposition nr 118 till 1928 års riksdag) föreslogs emellertid en nedskärning av ekonomibyrans personaluppsättning, i det att föredragande departementschefen på anförda skäl ansåg sig kunna förorda sammanslagning av de två för byran avsedda byrådirektörs- och sekreterartjänsterna till en tjänst med förste sekreterares tjänsteställning.

Den av departementschefen förordade nya byråindelningen och personaluppsättningen godkändes därefter av riksdagen att gälla från och med den 1 juli 1928.

Efter redogörelse för behandlingen av frågan om ekonomibyrans organisation har *järnvägsstyrelsen* i sin här avsedda skrivelse beträffande byråns nuvarande personaluppsättning anfört följande:

Sedan de byran tilldelade tjänsterna blivit besatta, utgöres alltså den manliga personaluppsättningen i ordinarie tjänsteställning — bortsett från de under byran hörande kontoren och huvudkassan, vilka intaga en självständig ställning med egna arbetsuppgifter och sålunda i detta sammanhang kunna lämnas åsido — av en byråchef, en förste sekreterare och en aktuarie. Till antalet motsvarar denna personaluppsättning exakt antalet ordinarie tjänstehavare å den tidigare avdelningen för ekonomiska utredningar. Skillnaden består endast däruti, att de förutvarande byrådirektörs- och förste aktuarietjänsterna ersatts med en byråchefs- respektive en förste sekreterartjänst.

Förutom berörda ordinarie tjänster funnos emellertid å dåvarande avdelning för ekonomiska utredningar anställda även tvenne extra ordinarie manliga tjänstehavare med kompetens och tjänsteställning i övrigt svarande mot den ordinarie aktuariens. Vid den genomförda omorganisationen överflyttades även dessa befattningshavare till ekonomibyran, där den ene av dem alltfortfarande tjänstgör, under det den andre nyligen utnämnts till innehavare av annan tjänst utan att ännu hava fått ersättare. Sedan det visat sig omöjligt att med den redan befintliga personaluppsättningen avveckla

byråns arbetsbörda, har vidare till byrån från annat tjänsteställe överflyttats ännu en extra ordinarie tjänsteman med enahanda kompetens som de övriga icke ordinarie tjänstehavarnas. Den manliga personalen å själva byrån utgöres sålunda nu av tre ordinarie samt två — tills nyligen tre — icke-ordinarie tjänstehavare.

Såsom framgår av det anförda var, yttrar styrelsen vidare, byråns personaluppsättning redan från början tilltagen synnerligen knappt, vilket särskilt gäller om antalet ordinarie tjänster. I och för sig hade ju detta förhållande fullt naturliga skäl, då, innan organisationen börjat fungera och så att säga växt in i sin nya form, det var omöjligt att säkert bedöma omfattningen av det arbete, som kunde komma att påvila en inom styrelsen nyinrättad ekonomibyrå, vilken icke haft någon tidigare motsvarighet, varför arbetskrafterna — särskilt de med ordinarie anställning — av naturliga skäl borde tillmätas i underkant av det motsebara behovet i avvaktan på närmare erfarenhet rörande detta.

Under den tid av nära två och ett halvt år, som byrån nu fungerat, hava emellertid — fortsätter styrelsen — nya arbetsuppgifter tilldelats densamma, vilket medfört, att det numera med visshet kan sägas, att ett varaktigt behov föreligger av flera ordinarie befattningar än enligt fastställd personalstat. För de två viktigaste av berörda nya arbetsuppgifter har styrelsen lämnat följande redogörelse:

Med ingången av år 1930 har statens järnvägars bokförings- och kassaväsen undergått en genomgripande omgestaltning. Vad bokföringen angår, har införts *dels* en ny kassabokföring, *dels ock* en ny litterabokföring i syfte att vinna bättre kontroll än tidigare varit möjligt rörande hushållningen. Syftemålet med den nu genomförda nyordningen har emellertid även varit att vid sidan av denna så att säga kamerala bokföring åstadkomma en klyvning av utgifterna på olika trafikslag, avseende att få fram mot visst slag av trafikinkomster svarande driftsutgifter och därigenom komma till klarhet rörande varje trafikslags ekonomi ävensom att erhålla säkrare utgångspunkt för vidtagande av erforderliga och lämpliga taxeåtgärder. Grundvalen härför är givetvis den kamerala bokföringens element, det vill säga varje tjänsteställes bokförda utgifter, uppdelade på artlitteror. I regel låta sig de sålunda redovisade utgiftsbeloppen emellertid icke odelade hänföra till något visst slag av trafik utan en klyvning erfordras, för vars verkställande på möjligast riktiga sätt måste tillgripas statistiska och kalkylatoriska hjälpmetoder. Sådana metoder äro nu utarbetade till ledning för respektive tjänsteställen, vilka hava att utföra den primära fördelningen av sina utgifter. Arbetet med metodernas utformande och vidare förbättrande ävensom granskningen och bearbetningen av det synnerligen vidlyftiga materialet åvilar ekonomibyrån, som för detta ändamål måst helt avdela den ene av byråns kvarvarande icke ordinarie tjänstemän med aktuariekompetens, vilken tidigare sysselsattes med annat arbete. Att nyssnämnda arbete även är synnerligen ansvarsfullt och kvalificerat torde vara självklart i betraktande av att resultatet därav i själva verket, såsom nyss framhållits, kommer att utgöra en viktig grundval för bedömandet av de för verkets inkomstekonomi och avkastningsförmåga avgörande taxefrågorna.

Avsett är givetvis att, då arbetet kommit i gång och metoderna hunnit stabilisera sig, åstadkomma även sådana specialutredningar rörande minimitariffer och dylikt, som kunna visa sig erforderliga och som nu relativt lätt

torde kunna utföras tack vare det upprättade och bearbetade primärmaterialet.

Vad beträffar den andra åsyftade gruppen av arbetsuppgifter får styrelsen anföra följande.

Redan innan berörda omorganisation genomfördes, hade avdelningen för ekonomiska utredningar i enlighet med under senare år utbildad praxis att bland annat handlägga ärenden rörande koncessioner och statslån för nya järnvägar ävensom ansökningar om trafiktillstånd för omnibus- och lastbil-linjer, vilka kunde anses beröra statens järnvägars intressen. Den förra gruppen av ärenden har av kända skäl under de senare åren icke varit stor och torde väl sannolikt icke heller framdeles så bliva. Om byråns arbete på grund härav minskats, så motväges emellertid detta delvis av att andra spörsmål om förändring av nätets struktur tillkommit (statsinlösen av enskilda järnvägar m. m.). Det senare komplexet av ärenden åter har, på sätt i det följande visas, samtidigt blivit alltmer omfattande och betydelsefullt.

I skrivelse den 15 februari 1928 riktade järnvägsstyrelsen en hemställan till samtliga länsstyrelser, att styrelsen måtte beredas tillfälle avgiva yttrande över sådana ansökningar rörande linjetrafik, som kunde anses beröra statens järnvägars intressen. Denna framställning har lett till, att länsstyrelserna numera i regel remittera dylika ärenden till järnvägsstyrelsen för yttrande. Antalet av dessa har sedan nyssnämnda tidpunkt varit

	Inkomna	Handlagda
År 1928	96	80
» 1929	180	171
» 1930 (till och med 15 oktober)	110	121

Beredningen av dessa yttranden har ofta givit anledning till utredningar av olika slag och tagit stor arbetstid i anspråk, då styrelsen sökt såvitt möjligt bedöma varje föreliggande ansökan fullt sakligt och objektivt. Det har på grund härav visat sig erforderligt att för ändamålet helt avdela den andre av byråns kvarvarande icke ordinarie tjänstemän med aktuariekompetens. Här må erinras, att många länsstyrelser måst anställa särskild länsnotarie för handläggning av länets automobilärenden.

Med ikraftträdandet av den nya motorfordonsförordningen bliva länsstyrelserna ock lagligen skyldiga att höra berörda järnvägar i dylika frågor, vilket hittills icke varit fallet.

Utöver arbetet med dessa så att säga mera löpande frågor föreligger behov av att ständigt följa hithörande för järnvägarnas inkomstekonomi synnerligen viktiga frågor med uppmärksamhet, så att åtgärder, vartill förhållandena kunna giva anledning, kunna snarast möjligt vidtagas.

Utöver vad den nu återgivna redogörelsen innehåller har järnvägsstyrelsen till stöd för inrättandet av de ifrågasatta nya ordinarie aktuarietjänsterna å ekonomibyrån ytterligare anfört bland annat följande:

Enligt styrelsens mening föreligga vid här angivna förhållanden fullgiltiga skäl att å ordinarie stat uppföra ytterligare två aktuarietjänster utöver den enda nu å byrån befintliga, avsedda, den ena för förberörda kalkylationsärenden och den andra för koncessionsärenden m. m. Härför torde vidare utöver förut angivna sakliga skäl tala nuvarande mindre lämpliga proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare å byrån.

Även billighetsskäl tala för, att de bägge icke-ordinarie tjänstehavare, vilka nu närmast handhava de göromål, som ansetts motivera de nya ordinarie tjänsterna, erhålla möjlighet till ordinarie anställning. De hava en lång och väl vitsordad tjänstgöring vid statens järnvägar att återropa, nämligen 8, respektive 12 år. Bägge hava var på sitt område den sakkunskap, som är nödvändig, och bägge hava genom avlagd fil. licentiatexamen även dokumenterat god teoretisk kompetens. Vid nu uppnådda 39 respektive 38 år torde de alltså väl förtjäna att vinna ordinarie anställning med därmed följande ökad trygghet och indirekta förmåner i form av familjepension m. m.

Styrelsen har icke kunnat underlåta att vid sidan av och utöver de saktliga skäl, som givetvis i första hand varit de avgörande för nu gjorda framställning, även taga sist anförda mera personliga omständigheter i beaktande. Det framstår för styrelsen så mycket naturligare att giva uttryck även åt dessa mera personliga skäl, som telegrafstyrelsen under framhållande bland annat av likartade synpunkter och förhållanden föregående år hos Kungl. Maj:t hemställde om inrättandet av tvenne nya notariäbefattningar. Sedan lönenämnden icke funnit anledning till erinran mot telegrafstyrelsens ifrågasvarande förslag, föranledde framställningen proposition (nr 83) i ärendet till 1930 års riksdag, vilken godkände förslaget. Ur nämnda proposition tillåter sig styrelsen återgiva följande av föredragande departementschefen som ett skäl för tillstyrkan gjorda principuttalande, vilket synes styrelsen äga tillämpning även i nu förevarande fall, nämligen »att de för kommunikationsverken gällande pensionsbestämmelserna göra det ur billighetssynpunkt önskvärt, att befattningar, som kunna anses vara av permanent karaktär, icke alltför länge bibehållas såsom icke-ordinarie».

På grund av det anförda har järnvägsstyrelsen hemställt, att å ekonomi-byrån måtte inrättas två nya aktuariefattningar i 21:a lönegraden.

Angående förslagets kostnadssida samt i fråga om kompetensbestämmelser beträffande de nya tjänsterna yttrar styrelsen slutligen:

Av det anförda framgår att, därest de nya ordinarie tjänsterna beviljas samt, såsom avsett är, de två extra ordinarie tjänstemännen med aktuariekompetens å byrån erhålla dem, någon personalökning ej föranledes härav. Annan kostnadsökning än som betingas av ifrågasvarande tjänstemäns uppförande å ordinarie stat eller för båda tjänsterna tillsammans i runt tal 900 kronor om året förorsakas förty ej av bifall till förslaget.

Vad angår kompetensfordringarna för de sålunda föreslagna tjänsterna får styrelsen till en början erinra, att innehavaren av den nuvarande aktuarietjänsten å byrån skall hava avlagt examen inför filosofisk fakultet, i vilken matematik ingår som ämne. För de bägge andra aktuarietjänsterna inom styrelsen, vilka lyda under statistiska kontoret, ävensom för befattningen som chef för sistnämnda kontor är likaledes som kompetensvillkor föreskrivet avlagd examen inför filosofisk fakultet, dock att däri icke med nödvändighet behöver ingå ämnet matematik utan något av ämnena nationalekonomi, statskunskap, statistik eller matematik. I och med att antalet aktuariefattningar å byrån på sätt nu föreslås ökas från en till tre, torde kompetensfordringarna för samtliga aktuarietjänster inom styrelsen kunna formuleras i överensstämmelse med de för sistnämnda befattningar gällande.

För att säkerställa att bland byråns personal alltid finnes någon med matematisk kompetens, vilket är av vikt med hänsyn till att byrån bland annat har att utföra utredningar av försäkringsteknisk och därmed jämförlig natur, synes emellertid ytterligare böra uppställas det villkoret, att alltid en av aktuarierna å ekonomi-byrån skall uppfylla de villkor, som uti Kungl. Maj:ts kungörelse den 21 december 1917 stadgats för behörighet att vara aktuarie vid livförsäkringsbolag.

I ärendet har *kommunikationsverkens lönenämnd* den 6 december 1930 avgivit utlåtande. Beträffande de ifrågasatta nya aktuarietjänsterna å ekonomibyrån har nämnden med hänsyn till den kvalificerade arten av de göromål, som skulle åvila innehavarna av dessa tjänster, och då behovet av ifrågavarande tjänstemän såvitt nu kunde bedömas vore att betrakta såsom varande av permanent natur, förklarat sig förorda bifall till järnvägsstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Beträffande de arbetsuppgifter som äro avsedda att tillkomma de föreslagna nya aktuarietjänsterna å järnvägsstyrelsens ekonomibyrå, framgår av den lämnade redogörelsen, att med den ena av befattningarna skulle huvudsakligen förenas åliggande att verkställa vissa för bedömande av statens järnvägars ekonomiska resultat betydelsefulla beräkningar rörande trafikinkomsternas och driftutgifternas fördelning å olika trafikslag m. m., medan innehavaren av den andra befattningen skulle bländ annat handlägga de för verkets ekonomi jämväl viktiga frågorna rörande koncessioner för omnibus- och lastbiltrafik jämte i samband därmed stående utredningar. Med hänsyn till omfattningen och vikten av dessa göromål samt i betraktande av vad järnvägsstyrelsen i övrigt i skilda hänseenden anfört till stöd för förslaget om uppförande på ordinarie stat av förevarande två befattningar har jag ansett mig böra i likhet med lönenämnden tillstyrka bifall till styrelsens framställning.

Ändrad be-
nämning å
befattningen
såsom
chef för
statistiska
kontoret.

Järnvägsstyrelsen har vidare framlagt förslag om införande av ändrad benämning å befattningen såsom chef för styrelsens statistiska kontor. Ifrågavarande befattning har sedan ikraftträdandet av 1919 års avlöningsreglemente för kommunikationsverken benämnts »chef för statistiska kontoret». Styrelsen föreslår nu benämningen »förste aktuarie och chef för statistiska kontoret». Till stöd för detta förslag anför styrelsen, att sedan ifrågavarande befattning numera icke längre intager den särställning i löneplanen, som åren närmast efter 1920 var fallet och som torde hava varit anledningen till att befattningen erhållit sitt inom statsförvaltningen tämligen säregna namn, det synes vara riktigare att åt befattningen giva ett namn, som även kan användas såsom titel. Styrelsen framhåller, att dess förslag innebär dels ett återtagande av befattningens tidigare namn, vilket styrelsen funnit äga sakligt berättigande, dels en anknytning till andra likställda tjänster, exempelvis sekreterare och chef för reklamationskontoret.

Lönenämnden har i sitt förberörda utlåtande förklarat sig intet hava att erinra mot järnvägsstyrelsens ifrågavarande förslag. Nämnden har samtidigt framhållit, att föreståndaren för postverkets statistiska avdelning, vilken numera tillhör samma lönegrad som chefen för järnvägsstyrelsens statistiska kontor eller 26:e lönegraden, innehar tjänstetiteln förste aktuarie.

Departements-
chefen.

Även jag tillstyrker järnvägsstyrelsens förevarande förslag. I den vid kommunikationsverkens avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckningen torde vid bifall till förslaget böra under statens järnvägar, 26:e lönegraden,

med uteslutande av befattningen chef för statistiska kontoret, upptagas en befattning med benämningen förste aktuarie och chef för statistiska kontoret.

Järnvägsstyrelsen har härefter upptagit till behandling fråga om indragning av vissa befattningar inom styrelsen.

Indragning
av vissa
befattningar
m. m.

Styrelsen framlägger till en början förslag rörande indragning av en notariebefattning å militärbyrån. Angående denna befattnings tillkomst och karaktär m. m. anför styrelsen:

I skrivelse den 28 november 1904 föreslog järnvägsstyrelsen bland annat inrättande av en notariebefattning å en ifrågasatt och sedermera inrättad militärbyrå. Styrelsen framhöll därvid — såsom skäl för tjänstens sättande i notariegrad — hurusom, då byråns verksamhet i avsevärd grad finge antagas komma att omfatta utarbetande av förslag till reglementen och andra författningar rörande militära transporter, den blivande innehavaren av tjänsten syntes böra vara en för den formella bearbetningen av dessa författningsförslag fullt kvalificerad, helst juridiskt bildad person, vadan styrelsen, ehuru den icke ansåge sig böra uppställa besittandet av juridisk utbildning som formligt villkor för befattningens erhållande, komme att vid befattningens tillsättande taga vederbörlig hänsyn till de sökandes kvalifikationer i sådant avseende. Genom brev den 30 juni 1905 bemyndigades styrelsen att anställa en notarie å den nyinrättade militärbyrån. Tjänsten har därefter varit besatt med olika personer, av vilka dock ingen varit juridiskt bildad.

Befattningens karaktär förändrades väsentligen genom inrättandet från och med år 1917 av en sekreterartjänst å byrån. I den skrivelse den 27 oktober 1915, däri styrelsen föreslog inrättandet av sekreterartjänsten, anfördes att sekreterartjänstens innehavare vore avsedd att från notarien övertaga de mera krävande, denne förut åvilande göromålen. Notariatjänsten ansågs dock böra bibehållas, enär de hos notarien kvarstående göromålen alltjämt ansågos motsvara övriga notariers i styrelsen, därvid särskilt framhölls notariens handhavande av den löpande tjänsten i fråga om hemliga ärenden samt vården av och ansvaret för de i byråns valv förvarade hemliga handlingarna ävensom kontrollen över till statens och enskilda järnvägars tjänstemän utlämnade dylika handlingar.

Styrelsen omnämner härefter, att befattningen i fråga för närvarande är vakant samt att vid behandling av spörsmålet om dess återbesättande uppstått fråga, huruvida numera de å tjänsten ankommande göromålen verkligen kunde anses vara av den natur, att tjänstens bibehållande i notariegrad vore motiverat. Sedan styrelsen uppdragit åt tre av sina ledamöter att utreda denna fråga, hava utredningsmännen i ett vid styrelsens skrivelse fogat yttrande den 31 oktober 1930 framlagt resultatet av utredningen, vilket av dem sammanfattats på följande sätt:

Vid jämförelse mellan arbetsuppgifterna för styrelsens notariatjänster hava vi kommit till den uppfattningen att, med nu tillämplad arbetsfördelning, den å militärbyrån har de minst kvalificerade. Notarien å militärbyrån för närvarande åvilande göromål synas oss närmast vara att jämställa med dem, som ankomma å bokhallarna å exempelvis andra trafikbyrån och utrikes taxebyrån.

Vår undersökning har sålunda givit det resultat, att notariatjänstens å militärbyrån nuvarande arbetsuppgifter icke äro sådana, att tjänstens bibehållande i denna grad erfordras för beredande åt innehavaren av en, jämfört

med andra tjänstemäns med likvärdigt arbete, lämpligt avvägd avlönings- och tjänsteställning.

Avvikande mening har emellertid anförts av en utav utredningsmännen, byråchefen å militärbyrån N. Bildt, vilken på närmare angivna skäl förklarat sig anse de förhållanden, vilka föranlett notariebefattningens bibehållande vid sekreterartjänstens tillkomst från och med år 1917, alltjämt kvarstå och icke funnit utredningen hava ådagalagt någon annan omständighet, som talar för notariatjänstens indragning eller ersättande med lägre tjänst.

För egen del har järnvägsstyrelsen anslutit sig till vad majoriteten av utredningsmännen anför. Styrelsen har i samband härmed yttrat följande:

Styrelsen vill framhålla, att styrelsens förut angivna omdöme att handhavande av hemliga militära handlingar motiverade tjänsteställning som notarie fälldes under brinnande världskrig, då det var naturligt, att man ej ville företaga någon åtgärd, som kunde tänkas medföra några som helst risker för försvaret. Annorlunda ställer sig förhållandet under nu rådande fredliga förhållanden. Härmed avser styrelsen givetvis icke att säga, att styrelsen skulle vilja orsaka några risker för försvaret, utan endast att nuvarande läge medgiver ett mera objektivt bedömande av vad som verkligen kan vara behövt i lönehänseende för ifrågavarande befattning. Och enligt styrelsens mening är skillnaden i lön mellan notarie och bokhållare — den tjänstegrad styrelsen anser lämplig för ifrågavarande göromål — för obetydlig för att motivera uppfattningen, att en befattningshavare i notarieställning skulle vara erforderlig för ett samvetsgrant handhavande av hemliga handlingar.

Styrelsen anser således notariebefattningen å militärbyrån icke vidare där erforderlig.

Inrättande av annan ordinarie tjänst i stället å byrån finner styrelsen icke för närvarande behövt. Nuvarande notariegöromål böra nämligen enligt styrelsens mening kunna överlämnas till innehavaren av byråns bokhållarbefattning — vilken sedan länge uppehållit notariatjänsten — och dennes göromål äro avsedda att överflyttas å den å byrån placerade kontorsskrivaren, vars nuvarande göromål i sin tur skulle omhändrivas av en å byrån tjänstgörande extra ordinarie tjänsteman, därvid kontorsskrivaren skulle komma i åtnjutande av vikariatsersättning för fullgörande av arbete av beskaffenhet att böra ankomma å tjänsteman i bokhållares grad. Längre fram kan bliva påkallat att utbyta antingen kontorsskrivarbefattningen eller den extra tjänsten mot en bokhållarbefattning.

Styrelsen har alltså hemställt, att ifrågavarande notariatjänst måtte från och med den 1 juli 1931 indragas. Avvikande mening härutinnan har anförts av byråchefen Bildt, som åberopat sitt särskilda yttrande såsom utredningsman i frågan.

Järnvägsstyrelsen har vidare berört fråga om indragning av överingenjörs- och arkitektbefattningarna hos styrelsen. Styrelsen har emellertid förklarat sig icke för närvarande vara beredd att avgiva definitivt förslag härom och har därför inskränkt sig till att föreslå vissa provisoriska åtgärder. I detta ämne anför styrelsen huvudsakligen:

Att styrelsen nu framlägger förslag härutinnan betingas *dels* av den omständigheten, att nuvarande förordnande för innehavaren av överingenjörsbefattningen går till ända den 31 december 1931, och *dels* därav att statens

järnvägars nuvarande arkitekt skulle avgå från sin tjänst med ålderspension den 31 december 1930.

Vad *överingenjörstjänsten* beträffar, anser styrelsen att den, med hänsyn till det alltmer minskade omfånget av statens järnvägars nybyggnads- och ombyggnadsverksamhet, bör kunna från och med nyss angivna datum och tillsviðare i avvaktan på utvecklingen och ytterligare erfarenheter om behovet av densamma hållas vakant. Befattningen skulle under vakanstiden lämpligen kunna ersättas med en befattning å extra stat att på förordnande av styrelsen upprätthållas av lämplig tjänsteman, vilken med befogenhet uti tillämpliga delar som byråchef och med arvode såsom sådan skulle hava att i styrelsen föredraga ärenden rörande statens järnvägsbyggnader samt förestå dess byggnadsbyrå.

Beträffande härefter *arkitektbefattningen* anser styrelsen att, innan den återbesättes med ordinarie innehavare, det vore värt en prövning, huruvida det ej skulle ställa sig för verket fördelaktigare att i stället för fast anställd arkitekt med enligt avlöningsreglementet bunden tjänstgöringstid och annan tjänsteställning få anlita i privat verksamhet praktiserande arkitekt mot viss avtalsvis bestämd årlig ersättning. Denna arkitekt skulle vara underställd byråchefen å banbyrån samt hava att leda och övervaka arbetet å byråns arkitektavdelning, varvid han mot det avtalade fasta arvodet skulle hava att utarbета erforderliga ritningsförslag, inspektera byggnadsarbeten och leveranser m. m. samt efter iakttagelser vid dessa inspektioner föreslå nödiga ändrings- och kompletteringsarbeten. Arvodet bör givetvis icke få uppgå till högre belopp än vad gällande avlöningsreglemente upptager för den på stat anställde arkitekten.

Slutligen anför styrelsen, att det i sammanhang med inskränkningen av statens järnvägsbyggnadsverksamhet minskade arbetet å byggnadsbyråns nybyggnadsavdelning även medför, att förste byråingenjörstjänsten å byggnadsbyråns nybyggnadsavdelning kan indragas. Innehavaren av denna tjänst anses därför böra från och med den 1 januari 1932 uppföras å övergångsstat. Styrelsens avsikt är emellertid att, i händelse av bifall till förslaget om tjänstens indragning, förordna den nuvarande innehavaren av densamma att uppehålla en å nybyggnadsavdelningen ävenledes befintlig byråingenjörbefattning, vars innehavare i sin tur kan beräknas för framtiden få sin tjänstgöring förlagd till annat tjänsteställe.

Styrelsen hemställer alltså, att en förste byråingenjörbefattning måtte indragas.

Lönenämnden har lämnat järnvägsstyrelsens förslag om indragning av notarietjänsten å militärbyrån samt förste byråingenjörstjänsten å byggnadsbyråns nybyggnadsavdelning och i samband därmed om uppförande å övergångsstat av en förste byråingenjör utan erinran. Beträffande de dispositioner, styrelsen vid inträdande vakans å överingenjör- och arkitektbefattningarna ansett sig böra vidtaga i avseende å ombesörjandet av göromål, som åvåla dessa tjänsters innehavare, biträder nämnden styrelsens förslag.

Vid behandlingen av järnvägsstyrelsens förslag om indragning av en notarietjänst å militärbyrån har *lönenämndens ordförande* förklarat sig anse en mera ingående utredning av frågan än den, som förelegat, vara av nöden, särskilt genom hörande av vederbörande högre militära myndighet, för att

kunna allsidigt, sakligt och objektivt bedöma denna indragningsfråga och vad därmed sammanhänger.

Till följd av remiss har *chefen för generalstaben* den 10 december 1930 avgivit utlåtande i ärendet, såvitt avser frågan om indragning av notarietjänsten å militärbyrån, och därvid anfört följande:

Chefen för generalstaben saknar förutsättningar att göra en jämförelse mellan olika befattningshavares inom järnvägsstyrelsen arbetsuppgifter och kan därför icke ur denna synpunkt bedöma frågan, i vad mån det kan anses vara berättigat att utbyta notarien vid militärbyrån med en bokhållare.

Den enda synpunkt, som av chefen för generalstaben kan anläggas på frågan, är en jämförelse mellan vissa arbetsuppgifter, vilka synas hava ålegat notarien år 1915, då järnvägsstyrelsen senast avgav yttrande i ärendet, och motsvarande uppgifter nu. Dessa arbetsuppgifter beröra mobiliseringsverket, vilket numera är av väsentligt större omfattning än år 1915.

Departements-
chefen.

Vad först angår frågan om indragning av notarietjänsten å militärbyrån, torde visserligen, såsom chefen för generalstaben antytt, de militärbyrån påvilande uppgifterna beträffande mobiliseringsverket nu vara mera omfattande än vad fallet var, när frågan om tjänstens behövlighet senast var föremål för statsmakternas omprövning. Å andra sidan är att beakta, att å byrån efter nämnda tidpunkt tillkommit en för vissa mera kvalificerade göromål avsedd sekreterartjänst, varigenom notarietjänsten i viss mån ändrat karakter. I betraktande härav och med hänsyn till de skäl i övrigt, som anförts av järnvägsstyrelsen och majoriteten av de särskilda utredningsmän, vilka yttrat sig i frågan, har jag funnit mig böra biträda förslaget om notarietjänstens indragning.

Järnvägsstyrelsens förslag om indragning av förste byråingenjörstjänsten å byggnadsbyråns nybyggnadsavdelning föranleder icke annan erinran från min sida än att tidpunkten för indragningen och i samband därmed för överflyttande på övergångsstat av ifrågavarande tjänst synes, liksom för övriga här ifrågavarande tjänsteförändringar vid kommunikationsverken, böra bestämmas till den 1 juli 1931.

Av styrelsen ifrågasatta provisoriska åtgärder i anledning av inträdande vakans å överingenjör- och arkitektbefattningarna hos styrelsen synas vara väl motiverade. Avsikten är att de föreslagna anordningarna skola under någon tid prövas och — om erfarenheterna av desamma visa sig tillfredsställande — fråga om indragning av förevarande befattningar därefter tagas under övervägande. Förslaget i fråga läser alltså icke för närvarande kräva beslut av riksdagen men har synts böra i detta sammanhang omnämnas. Beträffande arkitektbefattningen vill jag samtidigt omnämna, att Kungl. Maj:t genom beslut den 19 december 1930 medgivit anstånd med avsked för denna befattnings innehavare tillsviðare till den 1 juli 1931.

I enlighet med vad jag här tillstyrkt skulle beträffande statens järnvägar, såvitt avser järnvägsstyrelsen, antalet aktuarietjänster i 21:a lönegraden ökas med 2 eller från 3 till 5, medan å andra sidan minskning skulle ske beträffande förste byråingenjörstjänster i 27:e lönegraden från nuvarande antal

14 till 13 samt beträffande notarietjänster i 21:a lönegraden från nuvarande antal 11 till 10.

I skrivelse den 27 september 1930 har järnvägsstyrelsen vidare gjort framställning om uppflyttning i högre klass av Frövi järnvägsstation å statsbanelinjen Hallsberg—Krylbo.

Vid den av 1926 riksdag beslutade klassificeringen av statens järnvägars stationer — vilken grundades på en efter särskilda regler verkställd poängberäkning beträffande varje station — hänfördes Frövi till klass 3. De i denna klass placerade stationerna hade poängtal av lägst 144 samt högst 191. För Frövi utgjorde poängtalet 176.

I nyssnämnda skrivelse har nu *järnvägsstyrelsen* hemställt, att antalet befattningar såsom stationsinspektör av klass 2 vid statens järnvägar (22:a lönegraden) måtte ökas från 20 till 21 i och för hänförande av Frövi järnvägsstation till klass 2. Till stöd härför har styrelsen anfört:

Trafiken vid stationen hade, alltsedan den nya klassindelningen börjat tillämpas, varit i oavbrutet stigande. För åren 1927, 1928 och 1929 hade dess poängtal uppgått till respektive 215, 242 och 263. Dessa siffror motiverade väl en höjning av stationen i klass, i betraktande av att den understa gränsen för en station av klass 2 vore 192 och den översta 239. Vad som emellertid enligt styrelsens åsikt alldeles särskilt påkallade en åtgärd i sådan riktning, vore den förändring av trafiken vid stationen, som genomförts från och med den 15 maj 1930. Under det att Frövi—Ludvika järnvägs tåg tidigare icke berört Frövi station utan gått till och från Vanneboda station å Örebro—Köpings järnväg, hade från och med nämnda dag Frövi blivit slut- och utgångspunkten för tågen ifråga. Härigenom hade arbetet å stationen blivit avsevärt ökat, och poängsiffran komme att stiga ytterligare.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i ett den 9 oktober 1930 avgivet utlåtande förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till järnvägsstyrelsens framställning.

Såsom jag vid behandling i det föregående av en liknande fråga beträffande telegrafverket framhållit, bör uppflyttning av en station i högre klass i regel ske endast i samband med en allmän omklassificering, som kan grundas på jämförelse mellan samtliga stationer. I förevarande fall synas emellertid särskilda förhållanden föreligga, vilka nu påkalla en förändring beträffande klassindelningen.

Den av järnvägsstyrelsen förebragta utredningen utvisar sålunda, att trafiken vid Frövi station under senare år högst betydligt stegrats samt att, till följd av den vidtagna förändringen beträffande trafiken å Frövi—Ludvika järnväg, ytterligare ökning av arbetet vid stationen är att förvänta. Med hänsyn till sålunda föreliggande omständigheter anser jag goda skäl tala för en uppflyttning av Frövi station i klass 2. Jag vill därför tillstyrka, att antalet stationsinspektörsbefattningar i sistnämnda klass vid statens järnvägar från och med den 1 juli 1931 ökas till 21.

En ny stationsinspektörsbefattning av klass 2.

Departementschefen.

Statens vattenfallsverk.

Lönstillägg
vid vissa
befattningar.

I skrivelse den 25 november 1930 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om beredande av särskilt lönstillägg vid två befattningar inom statens vattenfallsverk, nämligen åt driftchefen vid ångkraftverket i Västerås samt åt kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken.

Vad angår driftchefsbefattningen vid Västeråsverket, blev denna befattning, liksom övriga driftchefsbefattningar vid vattenfallsverket, vid 1919 års löne reglering för kommunikationsverken hänförd till nuvarande 28:e lönegraden. Någon ändring i lönegradsplaceringen har sedermera icke ägt rum. Vid befattningen utgår alltså, förutom dyrtidstillägg, begynnelselönen av 9,300 kronor och slutlön av 10,740 kronor (F-ort).

I utlåtande den 9 oktober 1930 över 1928 års lönekommittés den 21 juli 1930 avgivna betänkande med förslag till nytt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, har vattenfallsstyrelsen framhållit, att den nuvarande driftchefsbefattningen vid Västerås kraftverk enligt styrelsens åsikt borde förvandlas till en kraftverksdirektörsbefattning med lön till samma belopp, som styrelsen i nämnda utlåtande alternativt föreslagit för kraftverksdirektören vid Motala kraftverk eller 17,000 kronor, dock utan rätt till tantiem. Styrelsen har förklarat sig ämna framdeles i särskild skrivelse återkomma till denna fråga.

I nu förevarande framställning den 25 november 1930 har *vattenfallsstyrelsen* anført, att då det vore möjligt, att förslaget till nytt avlöningsreglemente jämte i samband därmed avgivna yttranden och förslag icke komme till behandling vid 1931 års riksdag, styrelsen ansett sig böra i avvaktan härpå hemställa om utverkande av ett tillfälligt lönstillägg till driftchefen vid Västeråsverket. Till motivering av detta förslag har styrelsen anført följande:

Ångkraftverket i Västerås har under senare tid fått en betydligt vidgad uppgift. Detta framgår redan därav, att den installerade effekten håller på att ökas från cirka 40,000 till cirka 100,000 kilowatt. Ångpanneanläggningen torde år 1932 hava ökats till motsvarande storlek. Västeråsverket är under utveckling till ett storkraftverk av samma storleksordning som de större europeiska och amerikanska ångkraftanläggningarna.

Inom ångkrafttekniken råder sedan ett 10-tal år en intensiv utveckling. Medan vattenkrafttekniken redan för ett 10-tal år sedan nått så långt i fulländning, att några omvälvningar eller avsevärda förbättringar näppeligen torde vara att förvänta på detta område, har ångkrafttekniken under senare tid präglats av stor livaktighet. Avsevärda framsteg hava gjorts i riktning mot ett bättre utnyttjande av bränslet och mot åstadkommande av billigare anläggningar, och nya sådana torde tillkomma.

Redan med hänsyn därtill ställas stora krav på kraftverkschefen i Västerås. Med hänsyn till Västeråsverkets egenartade uppgifter kan man emellertid vid utvecklingen av detsamma icke lämpligen utan vidare följa utländska mönster.

Kraftverket fungerar nu som driftreserv för bland annat kraftleveransen från Trollhättan till Mälardalskapen. I en framtid får kraftverket samma uppgift beträffande den från Norrland överförda vattenkraften. Med hänsyn därtill måste ångkraftverket kunna vid behov *snabbt uppeldas*. Medelst

den av före driftchefen i Västerås N. Forssblad uppfunna och av nuvarande driftchefen därstädes K.-G. Ljungdahl vidare utvecklade speciella pannotypen har också åstadkommit, att uppeldningstiden (vid kall panna) reducerats till 8 minuter, medan tidigare 30 minuter ansågs vara ett lågt värde.

Kontinentens storkraftverk hava i allmänhet relativt regelbunden drift och en ganska lång utnyttningstid. Västeråsverket användes däremot i huvudsak för *kortvariga* men mycket höga belastningstoppar och för utfyllande av kraftbristen under lågvattentid. Vid kontinentens storkraftverk uppgår den årliga bränslekostnaden till omkring två gånger så stort belopp som ränta och amortering av anläggningskostnaderna. I Västerås är på grund av den korta utnyttningstiden kostnaden för bränslet endast ungefär hälften av den årliga utgiften för ränta och amortering. Vad Västeråsverket beträffar måste man därför i första rummet eftersträva *låga anläggningskostnader*. Nya förbättringar måste kritiskt granskas med hänsyn till om de äro lönande just vid de i Västerås förefintliga driftförhållandena. Faktiskt har anläggningskostnaden icke minst på grund av de i Västerås använda speciella konstruktionerna väsentligt nedbringats under eljest förekommande normala kostnader.

Personalproblemet blir ävenledes egenartat på grund av de oregelbundna driftförhållandena och måste lösas genom speciella uppeldningsanordningar och genom lämplig samverkan av ångkraftverket och verkstaden i Västerås.

För den *svenska industrien* har ångkraftverket i Västerås varit ett gott stöd. Var och en av de Stalturbiner, som anskaffats för Västerås — på 7,000, 14,000 och 50,000 kilowatt — har på sin tid varit banbrytande för firmans tillverkning. Vare sig vattenfallsstyrelsen vill göra egna nykonstruktioner eller inköpa nya maskintyper från svenska verk, så kräves det att styrelsen disponerar en högt kvalificerad man, som kan kritiskt och sakkunnigt bedöma dessa konstruktioner och realiter taga ansvaret för vad som göres.

Västerås kraftverk torde ingalunda hava nått slutet av sin utveckling med nu pågående utbyggnad till cirka 100,000 kilowatt. Utan tvivel kommer ytterligare utbyggnad att erfordras. Med den exceptionellt låga anläggningskostnad, som erhållits vid senaste utvidgningar, lönar det sig att med Västeråsverket omhändertaga icke endast sådana toppbelastningar, som uppstå genom belysningens eller motorkraftuttagningens koncentration under vissa delar av dagen och året, utan även de tidvis under *högkonjunkturerna* starkt ökade kraftbehov, för vilka det icke är lönande att utbygga vattenkraft.

Ansvaret för Västeråsverkets planering, utbyggnad och drift åvilas kraftverkschefen i Västerås, som direkt föredrager alla ångkraftfrågor för överdirektören i vattenfallsstyrelsen. Inom kraftverksbyrån i Stockholm finnes i övrigt ingen enda ångkrafttekniker. Självfallet är det av yttersta vikt, att kraftverkschefen i Västerås är en högt kvalificerad man.

Före kraftverkschefen i Västerås lämnade sin befattning för att tillträda överingenjörsbefattningen vid Stockholms elektricitetsverk och är nu chef för Krängedeföretaget. Det är icke tänkbart att få behålla kvar nuvarande driftchefen i Västerås med nu gällande lön. Sammalunda blir emellertid utan tvivel förhållandet med varje kompetent man, som vattenfallsstyrelsen lyckas uppfostra för denna plats, om nuvarande lön bibehålles. Läget är så kritiskt, att vattenfallsstyrelsen till och med betvivlar möjligheten av att kunna förvärva en fullt kompetent man vid eventuellt ombyte, därest nu gällande lön skall tillämpas.

Det synes därför nödvändigt att en löneförbättring åstadkommes utan tidsutdräkt.

Under erinran, att den nuvarande innehavaren av driftchefsbefattningen för närvarande åtnjuter lön av 10,740 kronor årligen jämte dyrtidstillägg, har styrelsen föreslagit, att lönetilläggets belopp skulle bestämmas till 3,000 kronor per år.

I ett över vattenfallsstyrelsens framställning avgivet utlåtande den 8 december 1930 har *kommunikationsverkens lönenämnd* beträffande styrelsens här ifrågavarande förslag anfört, att nämnden för sin del icke kunnat finna det tillrådligt att vidtaga en åtgärd av den art, som styrelsen ifrågasatt. Härom yttrar nämnden vidare bland annat:

Genom ett bifall till detta styrelsens förslag skulle bemälda driftchefs sammanlagda löneförhöjningar komma att med något mer än 1,200 kronor överstiga den löneinkomst av 12,500 kronor, minimibelopp av tantiem däri inräknat, som i avlöningsreglementet är garanterad kraftverksdirektör. Den föreslagna löneförhöjningen skulle härigenom åstadkomma en rubbing — reellt om ock ej formellt — i den lönerelation olika befattningar emellan, som godkändes vid avlöningsreglementets antagande, och den lär knappast kunna vidtagas utan att föranleda till konsekvenser med avseende å andra befattningshavares löneställning. Särskilt vid kommunikationsverken torde det finnas åtskilliga andra befattningshavare, som skulle kunna åberopa skäl, liknande de av vattenfallsstyrelsen i fråga om driftchefen i Västerås anförda, för att få sina löneförhöjningar förbättrade. Framhållas må ock, att beredande av avlöningsförbättring åt befattningshavare genom lönetillägg vid sidan om löneplanen icke väl överensstämmer med principerna i det nya lönesystemet.

Vattenfallsstyrelsen har såsom stöd för sitt förslag om lönetillägg till driftchefen vid kraftverket i Västerås framhållit den starka utveckling, nämnda kraftverk undergått under senare tid, och de stora krav, som med hänsyn härtill måste ställas på dess chef. Även om nämnden icke själv varit i tillfälle att taga närmare kännedom om driftverksverken vid nämnda kraftverk, har självfallet nämnden icke anledning att betvivla vad styrelsen härutinnan anfört. Nämnden vill följaktligen ingalunda förneka, att, särskilt sedan den nu pågående utbyggnaden av kraftverket blivit genomförd, skäl kunna förefinnas för en jämkning i hans lönegradsplacering. Frågan härom lär emellertid böra ses i ett vidsträcktare sammanhang än det nu förevarande och prövas icke blott med hänsyn till nämnda driftchefs ställning såsom ledare av ifrågavarande under utveckling stadda kraftverk i och för sig utan även under jämförelse mellan ifrågavarande kraftverkschef och motsvarande eller närmast jämförliga tjänstemän såväl inom statens vattenfallsverk som ock vid de övriga kommunikationsverken.

Lönenämnden anser sig hava så mycket större anledning att ställa sig avvisande mot styrelsens förevarande förslag som det torde kunna förväntas, att en mera allmän eftersyn av de olika befattningarnas placering å löneplanen inom den närmaste framtiden kommer till stånd i samband med den förestående revisionen av avlöningsförfattningarna och avvecklingen av gällande dyrtidstilläggsystem.

Avvikande mening har emellertid anförts av lönenämndens ordförande, som yttrat att, vid sidan av telegrafverket, vattenfallsverket påtagligen vore det statens affärsdrivande verk, vilket särskilt när det gällde att förvärva och behålla betydande kapaciteter på det tekniska området vore föremål för den hårdaste konkurrensen i närvarande tid från bolags- och privat-

industriens sida. Med hänsyn härtill och då — såsom vattenfallsstyrelsen uppvisat och vid lönenämndens hörande av sagda styrelsens särskilda målsman på området i fråga av denne kraftigt och sakligt påvisats och vitsordats — betydande uppgifter föreläge för innehavaren av den ledande posten vid den ytterst viktiga reservkraftstationen i Västerås i och för den sammans ytterligare utveckling och fullbordan, funne ordföranden för sin del avgörande skäl tala för en tillstyrkan av vattenfallsstyrelsens framställning om omedelbart utverkande av ett lönetillägg av 3,000 kronor för år räknat.

Vidkommande härefter befattningen såsom kraftverksdirektör vid de norrländska kraftverken — Porjus och Norrfors jämte vissa mindre anläggningar — tillkom denna befattning genom beslut av 1929 års riksdag. Tidigare stodo nämnda kraftverk samt därtill anknutna anläggningar under ledning av en inom vattenfallsstyrelsens kraftverksbyrå å extra stat inrättad särskild Norrlandsavdelning. Kraftverksdirektören för de norrländska kraftverken har hittills övergångsvis varit stationerad i Stockholm men skall från och med den 1 april 1931 vara placerad i Umeå.

Avlöningen till ifrågavarande befattningshavare utgår enligt samma grunder, som gälla för övriga kraftverksdirektörer vid vattenfallsverket, och utgör sålunda 10,000 kronor för år jämte dyrtidstillägg samt därutöver tantiem enligt i avlöningsreglementet fastställda bestämmelser. På grund av vid de norrländska kraftverken ännu föreliggande förhållanden utgår emellertid enligt nu gällande tantiembestämmelser icke något tillskott till lönen utöver det i avlöningsreglementet garanterade minimibeloppet, 2,500 kronor för år, och dylikt tillskott lärer under ett antal år framåt icke kunna beräknas tillkomma. Den totala avlöningen för kraftverksdirektören i Umeå kommer alltså enligt nuvarande bestämmelser att under avsevärd tid utgöra 12,500 kronor årligen fränsett dyrtidstillägg.

I sitt förenämnda betänkande har 1928 års lönekommitté, som föreslagit en avveckling av tantiemsystemet, hemställt, att kraftverksdirektören för de norrländska kraftverken skulle placeras i 32:a lönegraden med en lön å F-ort av 14,808 kronor. Vattenfallsstyrelsen har i sitt omförmälda utlåtande bestämt motsatt sig tantiemsystemets avskaffande men ansett sig böra föreslå vissa förändringar i nu gällande regler för tantiemberäkningen, varom styrelsen i särskild skrivelse den 6 december 1930 framlagt närmare utredning och förslag. Skulle, mot styrelsens yrkande, tantiemsystemet likväl avskaffas, har styrelsen ansett avlöningen för kraftverksdirektörerna böra bestämmas till högre belopp än enligt lönekommitténs förslag skulle bliva fallet; för direktören vid de norrländska kraftverken föreslår styrelsen en avlöning av 19,000 kronor.

I sin nu förevarande framställning begär styrelsen, såsom förut antytts, att innehavaren av ifrågavarande befattning måtte, i avvaktan på prövning av frågan om den blivande löneställningen, tillerkännas ett tillfälligt lönetillägg. Till stöd för detta förslag yttrar styrelsen bland annat:

Under närmaste ledning av den nuvarande kraftverksdirektören hava Porjus och Norrfors kraftverk under senare tid genomgått en både snabb och gynnsam utveckling.

Porjus kraftverk, som tidigare för sin kraftavsättning i huvudsak var hänvisat till malmbanorna och malmfälten, har genom en stamlinje till Boden satts i förbindelse med Norrbottens kustland, varöver framdragits ett omfattande kraftledningsnät, som nu håller på att förbindas med Skellefteå stads kraftnät. En matarledning håller även på att byggas från MalMBERGET till nordöstra Finnbygden.

Inom det sålunda vidgade området har det tack vare ett energiskt arbete lyckats att avsätta en stor del av de kraftbelopp, som blivit lediga efter *Porjus smältverk* och *Norrbottens järnverk*. Särskilt förtjänar omnämnas den betydande avsättning av hushållsström, som upparbetats i Norrbottens-samhällena. Genom dessa åtgärder torde *Porjus kraftverk* — om man bortser från Harsprängsanläggningarna och ränteförluster under gångna år — snart bli ett räntabelt företag.

Norrfors kraftverk levererar numera kraft över södra hälften av Västerbottens kustland ända ned till Ångermanälven och lämnar jämväl kraft till en större abonnent söder om Ångermanälven. Inom två år kommer *Norrfors kraftverk* att vara kompletterat och sammanknutet med en ny kraftcentral vid Sillre ävensom med mindre kraftanläggningar vid Stadsforsen. *Norrfors kraftverk* är redan nu en väl räntabel affär.

Kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken handhaver — bortsett från Harsprånget samt diverse outbyggda vattenfall — anläggningar med ett värde av icke mindre än 55 miljoner kronor med en sammanlagd årsinkomst av cirka 4,5 miljoner kronor.

Kraftverksdirektörens lön står icke i rimlig proportion till hans arbete och ansvar. Medan kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken har en lön, inklusive dyrtidstillägg, av cirka 13,800 kronor, har t. ex. chefen för Skellefteå stads kraftanläggningar en lön av 18,000 kronor, en lön som emellertid i och för sig icke är anmärkningsvärt hög i betraktande av att cheferna för de privata kraftverken ha avsevärt högre löner. Att *Porjus* och *Norrfors kraftverk* äro betydligt större och mera svårskötta än Skellefteå stads anläggningar torde utan vidare inses.

Vattenfallsstyrelsen är ytterst angelägen att kunna hålla en väl kvalificerad man såsom kraftverksdirektör vid de norrländska kraftverken. Möjligheten att åstadkomma ett gynnsamt resultat beror nämligen i så väsentlig grad på vederbörande kraftverksdirektör, och tillgången på lämpliga män för dylika befattningar är mycket begränsad.

För att bereda möjlighet att kunna hålla ifrågavarande befattning besatt med en kvalificerad innehavare har styrelsen därför hemställt att, i avvaktan på en blivande löne reglering, kraftverksdirektören för de norrländska kraftverken måtte beredas ett lönetillägg av åtminstone 3,000 kronor om året.

I sitt förenämnda utlåtande har *lönenämnden* ställt sig avvisande till vattenfallsstyrelsens förslag och därvid anfört bland annat följande:

De betänkligheter, nämnden anfört i fråga om vattenfallsstyrelsens förslag angående lönetillägg till driftchefen vid Västerås kraftverk, gälla i ännu högre grad beträffande styrelsens förslag om lönetillägg till kraftverksdirektören för de norrländska kraftverken. Lönenämnden torde få erinra, att nämnda befattning inrättades så sent som från och med den 1 juli 1929. Nämnden kan för sin del icke finna tillräckliga skäl hava blivit anförda för att beträffande denna nya tjänst medgiva förhöjning i de löneförmåner, som författningsenligt äro med befattning såsom kraftverksdirektör förenade.

Även beträffande denna befattning gäller, att en ändring i löneställningen icke lär böra ifrågakomma utan en närmare utredning i det större sammanhang, nämnden förut angivit.

I skrivelse den 17 januari 1931 har *vattenfallsstyrelsen* i vissa hänseenden bemött vad lönenämnden i sitt utlåtande anfört. Av vad styrelsen härutinnan anfört må här — under hänvisning i övrigt till handlingarna i ärendet — återgivas följande:

Om vattenfallsstyrelsen rätt tolkar lönenämndens yttrande, skulle inga förändringar i lönehänseende få äga rum vid statens affärsverk mellan de stora löneregleringarna. Styrelsen vill ej uttala sig om, huruvida detta resonemang kan vara hållbart vid verk, där rörelsen någorlunda stabiliserats. Men styrelsen vill med styrka hävda, att en sådan uppfattning är fullkomligt ohållbar vid ett tekniskt kommersiellt verk, stätt i snabb utveckling. Ett fasthållande vid lönenämndens ståndpunkt skulle oerhört försämrade vattenfallsstyrelsens ställning i jämförelse med de enskilda kraftverk, med vilka styrelsen har att tävla. En dylik byråkratisk syn på personalfrågan skulle hämma utvecklingen till men både för kraftkonsumenterna och för kraftverksrörelsen som affär betraktad. Det skulle utgöra ett belägg för, hur svårt det är att sköta en verkligt affärsmässig verksamhet i den stela och strama sele, som heter statens avlöningsreglemente. Lyckligtvis finnas åtskilliga bevis för, att mera verklighetsbetonade synpunkter anläggas på de håll, där ansvaret i dylika frågor ligger, nämligen hos Kungl. Maj:t och riksdagen.

Vattenfallsstyrelsen vill därför tillåta sig att ytterligare understryka nödvändigheten av de löneförbättringar, som styrelsen föreslagit.

Väl att märka äro de föreslagna löneförhöjningarna så måttligt tilltagna, att de förhöjda lönerna ligga väsentligt under de belopp, som vattenfallsstyrelsen begärt vid en definitiv lönereglering. Styrelsen vill även framhålla, att den löneförhöjning, som föreslagits för driftchefen i Västerås, icke kommer att medföra krav på löneförhöjning för övriga driftchefer före den definitiva löneregleringen. Driftchefen i Västerås är förtjänt av en väsentligt högre lön än dessa. Icke heller kommer löneförhöjningen för kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken att föranleda något krav på ändring av övriga kraftverksdirektörers löner före nämnda lönereglering.

De särskilda kvalifikationer, som måste krävas av ifrågavarande befattningshavare, inskränka valet till en mycket trång krets av män, och om dem konkurrera såväl staten som de enskilda företagen. Vattenfallsstyrelsen har förlorat den ene efter den andre av dem, som haft förutsättningar. Sedan lönenämndens yttrande avgivits, har styrelsen förlorat ytterligare en av sina bästa män. De nuvarande löneförhållandena, särskilt för de högre befälskrafterna, synas komma att leda till, att vattenfallsstyrelsen ej får tillgodogöra sig resultatet av den utbildning av unga ingenjörer, som kontinuerligt fortgår inom styrelsen, särskilt när det gäller de affärsmässigt dugligaste krafterna, utan de försvinna till andra företag inom området, ej minst till de konkurrerande. Det kan ju icke fortgå på detta sätt. Vattenfallsstyrelsen, som har ansvaret, anser sig skyldig att ge klart besked om läget och säga sin mening. Lönenämnden har intet ansvar och kan därför utan risk intaga en negativ ståndpunkt.

Vattenfallsstyrelsen har på grund av det anförda vidhållit sin framställning om beviljande av ifrågavarande lönetillägg.

Departements-
chefen.

Såsom chefen för finansdepartementet anført vid anmälan av statsverkspropositionen, kommer 1928 års lönekommittés förslag jämte däröver avgivna yttranden icke att föreläggas 1931 års riksdag. Något ståndpunktstagande till olika föreliggande förslag i fråga om den definitiva löneställningen för här avsedda befattningshavare lärers alltså ännu icke kunna äga rum. Vid sådant förhållande har jag ansett mig böra i detta sammanhang anmäla vattenfallsstyrelsens omförmälda framställning angående vissa provisoriska löneförbättringsåtgärder för befattningshavarna i fråga.

Vad först angår frågan om löneförbättring till driftchefen vid ångkraftverket i Västerås, framgår av den förebragta utredningen, att detta kraftverk under den tid, som förflutit sedan löneställningen för driftchefen bestämdes, varit stätt i kraftig utveckling och nu närmar sig en storlek, jämförlig med de stora utländska ångkraftverken. Till belysande härav må framhållas, att verkets kapacitet år 1919 var 28,000 kilowatt och nu utgör 42,000 kilowatt men före innevarande års utgång kommer att uppnå siffran 101,000 kilowatt. Givet är att omförmälda, utan tvivel ännu icke avslutade utveckling i och för sig ställt och alltjämt måste ställa stora krav på den man, som närmast bär ansvaret för verkets ledning. Icke minst måste emellertid tagas i betraktande denna anläggnings egenartade uppgift och beskaffenhet — driftreserv, anordnad för ångkraft — som för en ekonomiskt och tekniskt fullgod ledning av verket kräva alldeles särskilda förutsättningar hos driftchefen i fråga om fackkunskap i lithörande detaljer.

Att de nuvarande avlöningsförmånerna för driftchefen icke motsvara vad som är erforderligt för att å posten kunna bibehålla eller för densamma förvärva en tillräckligt kvalificerad kraft synes mig med hänsyn till här antydda förhållanden näppeligen kunna bestridas. Även lönenämnden erkänner detta, då nämnden framhåller, att skäl förefinnas för en jämkning i nuvarande lönegradsplacering. En omständighet, som vid bedömande av frågan om löneförmånernas tillräcklighet måste särskilt beaktas, är att — såsom lönenämndens ordförande understrukit — vattenfallsverket är utsatt för hård konkurrens från enskilda företags sida i fråga om skickliga arbetskrafter på det tekniska området, ett förhållande som uppenbarligen måste vara till särskilt men för verket, då det gäller ifrågavarande befattning med dess mer än vanligt specialiserade uppgifter. Med betonande bland annat av detta förhållande har vattenfallsstyrelsens chef för mig framlagt sina allvarliga bekymmer inför den situation, som särskilt med avseende å ångkraftverket i Västerås skulle inträda, därest en förbättring av löneförmånerna icke kan beredas. Jag inser för min del till fullo de svårigheter, som med nuvarande avlöningsbestämmelser skulle uppstå att för befattningen erhålla en fullt kompetent kraft, därest den nuvarande innehavaren skulle lämna sin tjänst.

Jag är visserligen ense med lönenämnden därom, att det vore önskvärt att först i samband med en översyn av löneställningen i allmänhet beträffande olika befattningar vid kommunikationsverken behöva taga ståndpunkt till frågan om högre avlöning för driftchefen i Västerås. Med hänsyn till

de förhållanden, som nyss antytts, kan jag dock ur statsnyttans synpunkt icke finna ett uppskov med beslut om viss löneförbättring i detta fall vara tillrädligt. Några betänkligheter synas mig icke heller föreligga mot att redan nu fatta ett dylikt beslut av provisorisk karaktär, därest förbättringen till storleken så avväges, att icke därigenom uppkommer ett föregripande av ett definitivt ståndpunktstagande i fråga om löneställningen vare sig för denna tjänst eller för andra chefsbefattningar med jämförliga uppgifter och likartat ansvar inom vattenfallsverket eller övriga affärsdrivande verk. Ur nu angivna synpunkt har jag ansett mig böra förorda ett tillfälligt lönetillägg till belopp av 2,000 kronor i stället för det av vattenfallsstyrelsen föreslagna beloppet å 3,000 kronor. I detta sammanhang vill jag betona, att det, såsom vattenfallsstyrelsen framhållit, med hänsyn till ifrågavarande driftchefsbefattningens ensamstående karaktär icke är att befara, att den föreslagna åtgärden skulle medföra prejudicerande inverkan i lönehänseende beträffande övriga driftchefsbefattningar vid vattenfallsverket.

Jag har alltså ansett mig böra tillstyrka, att vid befattningen såsom driftchef vid Västerås kraftverk må, räknat från och med den 1 juli 1931, utöver lön enligt avlöningsreglementet utgå ett tillfälligt lönetillägg av 2,000 kronor.

Vad härefter beträffar frågan om lönetillägg till kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken, finner jag visserligen åtskilliga skäl vara anförda för vattenfallsstyrelsens framställning jämväl på denna punkt. Med hänsyn bland annat till att, såsom lönenämnden framhållit, befattningen i fråga inrättats så sent som år 1929 har jag dock funnit med prövning av frågan härom böra tillsvidare anstå.

Övergångsanordningar m. m. Departementschefens hemställan.

De förordade ändringarna i fråga om vissa befattningar vid kommunikationsverken synas, såsom redan antytts, lämpligen böra genomföras den 1 juli 1931.

I den mån särskilda övergångsanordningar för ändringarnas genomförande bliva erforderliga, torde — i anslutning till vad hittills plägat tillämpas — dylika få beslutas av Kungl. Maj:t. Bemyndigande härutinnan torde böra äskas av riksdagen. De ändringar i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen, vilka erfordras vid bifall till vad som tillstyrkts i fråga om antalet av vissa befattningar, äger Kungl. Maj:t enligt av riksdagen tidigare lämnat generellt bemyndigande utfärda.

Av vad i det föregående förordats föranledes även viss ändring i den vid kommunikationsverkens pensionslag fogade åldersförteckningen. Frågan härom torde senare komma att anmälas av chefeu för finansdepartementet.

På grund av vad jag i det föregående anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o) besluta, med tillämpning från och med den 1 juli 1931,
att i den vid avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för

tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade tjänsteförteckningen skall vid statens järnvägar i 26:e lönegraden upptagas befattning såsom förste aktuarie och chef för statistiska kontoret;

samt att ur nämnda förteckning skall vid statens järnvägar i samma lönegrad utgå befattningen chef för statistiska kontoret;

2:o) fastställa antalet av följande befattningar från och med den 1 juli 1931 på sätt här angives, nämligen:

vid postverket:

sekreterare i 24:e lönegraden 1;

vid telegrafverket:

aktuarie 2
 förste kontrollör 19
 sekreterare i 24:e lönegraden 8
 telegrafkommissarie av klass 1 B. 21
 överkontrollör 3
 byråingenjör 5
 linjeingenjör 23
 telegrafdirektör 3;

vid statens järnvägar:

aktuarie 5
 notarie 10
 stationsinspektör av klass 2 21
 förste aktuarie och chef för statistiska kontoret 1
 förste byråingenjör 13

3:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som vid genomförande av förberörda ändringar må erfordras; samt

4:o) medgiva, att vid den till statens vattenfallsverk hörande befattningen såsom driftchef vid Västerås kraftverk må från och med den 1 juli 1931, utöver lön enligt avlöningsreglementet, utgå ett tillfälligt lönetillägg av 2,000 kronor för år räknat.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Waldemar Wiens.